

KARDINÁL
H. MANNING
DŮVĚRA
V BOHA

Ladislav Kuncíř
v Praze

BOŽÍ BOJOVNÍCI

1. Život svatého Prokopa Kč 4·80
2. Sv. Bonaventura, Život svatého otce Františka Kč 20·—
3. Život svatého Norberta Kč 10·—
4. F. Prat, Život sv. Pavla apoštola.
5. Sv. Athanasios, Život sv. Antonína, poustevníka a opata. Kč 10·—

SVATÍ OTCOVÉ

1. Sv. Řehoře Velikého Čtyři knihy rozmluv Kč 40·—
2. Vyznání sv. Augustina Kč 40·—

KARMEL

1. Sv. Terezie Ježíšovy Kniha zpráv Kč 15·—
2. P. I. Pinamonti S. J., Město velikého krále Kč 13·—
3. Bratra Guiga, Kartusiána, Scala Paradisi Kč 18·—
4. Listy svaté Terezie Ježíškovy Kč 10·—
5. Kard. Manning, Důvěra v Boha

*

Almanach 3. řádu sv. Františka (L. Brejcha) Sníž. cena Kč 5·—

Fulcher Chartreský, Historie Jerusalemská aneb Děje křesťanského rytířstva na výpravě do Svaté země Kč 30·—

H. Gheon, Člověk narozený z války Konverse Kč 12·—

Blah. Grignon z Montfortu, O pravé pobožnosti k Panně Marii Kč 15·—, lepší Kč 20·—

A. Hello, Den Páně Kč 6·—

J. Jörgensen, Na výšinách (Svatá Anděla foliňská, svatá Marketa kortonská, bl. Kamila Varani) Kč 24·—

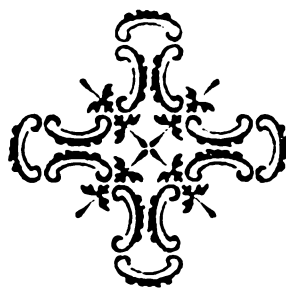
M. Kalvatová, Zjevení P. Marie

•

DŮVĚRA V BOHA

KARDINÁL
H. MANNING
D Ů V Ě R A
V B O H A

1928
LADISLAV KUNCÍŘ
PRAHA

NIHIL OBSTAT:
JOANNES BOHÁČ,

CENSOR

IMPRIMATUR:
PRAGAE, DIE 9. MARTII 1928
† Dr. ANTONIUS PODLAHA,
EPISCOPUS PAPHIENSIS,
VICARIUS GENERALIS

NR. 3109

KONGREGAČI

PANNY MARIE ANDĚLSKÉ

Nezamýšlel jsem uveřejniti následující stránky, jež byly promluveny jako prosté duchovní poučení. Nicméně je nyní vydávám tiskem tak, jak byly napsány, povoluje přání některých z vás. Nepřinesou-li jiného užitku, aspoň mi skýtají příležitost vyjádřiti vám mou náklonnost za vaši velikou důvěru a laskavost.

Na vánoce 1860.

DŮVODY DŮVĚRY V BOHA

Sv. Pavel popisuje důvěru v Boha slovy: „*Vím, komu jsem uvěřil a jsem jist, že on mocen jest sklad můj zachovati až do onoho dne,*“¹ to jest: znám slitování, lásku a spravedlnost Boží a vím, že Bůh jest tak věrný i mocný, aby zachoval můj život i mou naději věčnou, jež jsem složil v ruce jeho, až do dne příchodu Ježíše Krista. Taková jest důvěra v Boha, již možno vymeziti jakožto důvěru milujícího sluhy v milujícího pána, nebo důvěru milujícího dítěte v milujícího otce. *Ona* dodává síly a velikosti životu služebníků Božích. *Ji* viděti v praotcích, jejichž celý život byl jediná víra, zkouška a naděje. *Abraham* vyšel z domu otcova, nevěda, kam jde. Věří, že bude míti zemi zaslíbenou, ač nemá ani, kam by postavil šlapku nohy, a věří, že bude potomků jeho jako hvězd na obloze nebeské, ačkoliv nemá ani jediného dítěte. *Apoštolové*

¹ 2. Tim, 1, 12.

vyšli do světa, jenž jim byl dán, aby mu vládli jako králové, a byli vyháněni a mučeni, nezlomně důvěřující v budoucno. *Svatí* všech věků se trudili, trpěli a čekali na svou korunu s jistotou, které nemohlo nikdy nic otrásti. Byli hanobeni, potírání, svrhováni, hubeni, nenáviděni od zlých, pronásledováni od dobrých a přece nikdy ani na hodinu neztráceli ducha a nekolísali. *Svatý František Xaverský* šel samotný do země pohanské a neměl strachu. *Svatý Alfons* byl opuštěn ode všech i od vlastních duchovních synů, ale vytrval s jediným bratrem laikem, protože měl důvěru, že mu Bůh udělí následovníky. Zdá se mi proto vhodným mluvit o důvěře v Boha, neboť důvěra v Boha jest milost, jíž všichni potřebujeme a zvláště v době, jako jest naše, kdy dnové spějí k poslední zkoušce Církve a víra mnohých sotva vytrvá do konce.

Důvěra jest naděje dospěvsí zralosti. Prýští se z milosti naděje a zdokonaluje ji. Třičtnosti vlité v duši Duchem svatým: víra, naděje a láska, mají každá svůj vlastní cíl, v němž se končí. Víra v pravdomluvnosti

Boží, naděje v jeho dobrotě, láska v jeho lásce. *Víra* pak, když uzrá, stává se kontemplací (pohřížením se v Boha rozjímáním) a kontemplace jest okoušeti patření na Boha. *Láska* dozrává ve splynutí s Bohem a jest počátkem lásky věčné. *Naděje* uzrává v důvěru a důvěra se končí požíváním Boha. Důvěra má tudíž dvojí důvod. Vzniká předně z oceňování Boha, to jest z poznání jeho dobroty, krásy, milosrdenství, svatosti a spravedlnosti spolu s přilnutím srdce k Bohu pro tyto dokonalosti a potom z okoušení, jak působí jeho milost, láska a pokoj v duši. Tento dvojí důvod, když splyne v jedno, vytvoří v srdci důvěru spojenou s láskou, již budeme krátce jmenovati důvěrou.

O tom budeme uvažovati podrobněji, a abychom měli jasno, budeme zkoumati:

1. důvody,
2. ovoce,
3. pomůcky,
4. překážky důvěry v Boha.

1. Prvním důvodem důvěry jest *dobrota Boží*, jež jest tvůrčím (formálním) důvodem naděje. Dobrota Boží jest trojí: přirozená

mravní a dobročinná a všechny tři jsou důvodem důvěry. Předně: *přirozená dobrota* Boží jest, co bohoslovci jmenují „nekonečným mořem dokonalosti Boží“: jeho aseita¹, jež je kořenem všeho, pak jeho svatost, pravdivost, láska, milosrdenství a moc. Dále, jeho dobrota *mravní záleží* v dokonalosti vůle Boží i všech činů jeho a lze-li se tak vyjádřiti, povahy jeho. *Dobročinná dobrota* jeho jeví se tím, že nás stvořil, udělil jsoucnost podobnou jsoucnosti své a propůjčil nám obraz svůj, což je vše, co lze sdělit z nestvořené přirozenosti Boží. Tato dobrota je tvůrčím důvodem naděje a na ní spočívá důvěra jako na svém prvním základu.

2. Druhým důvodem jest věčná *láska* Boží, kterou od věčnosti pozoroval a miloval každého z nás. „Láskou věčnou miloval jsem tě, protož přitáhl jsem tě, smilovav se.“² Od věčnosti nás pozoroval zrakem svého doko-

¹ Vlastnost Boží „aseitas“ znamená, že Bůh jest sám od sebe, to jest nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti; nikdo ho nestvořil a nikdo mu nic nedal, ale jest a má všecko sám od sebe a to od věčnosti. ² Jer. XXXI, 3.

nalého rozumu a od věčnosti předurčil naše bytí láskou své dokonalé vůle. Jsme proto, že nás miloval. Nelze najít jiného důvodu pro naše bytí, a láska, která byla od věčnosti, jest na věky. Jest nezměnitelná. Bůh zajisté nenávidí naše hříchy, ale nemůže nenávidět žádného tvora jako tvora. Jsme tedy mezi dvojí věčností lásky a jeho láska k nám jest úplná a dokonalá se vší něhou a milosrdenstvím jeho přirozenosti. Neboť „Bůh jest láska“¹ a jenom nejsvětější Srdce Ježíšovo ví, jak vroucí a něžná jest láska jeho, neboť jenom Bůh může ocenit lásku, jež jest Bůh sám. To jest tedy důvodem důvěry, neboť kdo z nás tak miluje, jak by snesl, abychom zahynuli, máme-li jen vůli dojít spásy?

3. Třetím důvodem jest *vtělení* Boží. „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozného dal.“² „V tom jest láska, ne že bychom my byli Boha milovali, ale že on prvé miloval nás a poslal Syna svého v obět slitování za hříchy naše.“³ Bůh Syn z lásky k nám se vtělil. Bylo mnoho jiných cest, o tom není pochybnosti, jimiž mohl Bůh svět vykoupit-

¹ I. Jan, 4, 8. ² Jan, 3, 16. ³ I. Jan, 4, 10.

ti. Jediné jeho všemohoucí slovo bylo by stačilo vytrhnouti nás z hříchu i smrti. Nebylo třeba pokoření a bolesti a mučení a krveprolití a smrti: všeho toho nemusilo býti, ale byla to cesta zvláštní lásky. Od věčnosti ji vyvolil. Nemůžeme říci proč, leč aby nám ukázal co nejvíce lásky a aby co nejjasněji zjevil, jak nenávidí hříchu. Z této příčiny se nezdráhal snášeti třiatřicet let bolest duševní, korunovanou smrtelnou úzkostí v zahradě Getsemanské a utrpením na kříži. Ale nejen že se vydal *za nás*, nýbrž dal se také *nám*: v nejsvětější svátosti oltářní, obětuje se ve mši svaté, nebo uložen ve svatostánku, nebo vcházeje do srdce našeho svatým přijímáním a prodlévaje s námi trvalou přítomností v srdci. Takto jest vtělený Bůh s námi jako náš život a naše ustavičná podpora.

4. Čtvrtým důvodem důvěry jest služba jeho *prozřetelnosti*, jež bděla nad námi až doposud. Zachovával náš život a dával nám, čeho jsme potřebovali, rok od roku, den po dni, hodinu po hodině. Jako krmil ptáky nebeské a odíval lilie polní, tak činil i nám. Nikdy jsme netrpěli ani hladu ani žízně, ale

prozřetelnost Boží zásobovala náš stůl; nikdy jsme ničeho nepostrádali, ale ruka jeho nám poskytovala všecko v pravý čas.

Přítomnost Boží byla také naším přístřeším. Byli jsme kryti jeho ochranou a chráněni jeho vůlí. Tisícové padali kolem nás a my jsme byli nedotčeni. Nemoci a návštěvy smrti zachvátily naše soudruhy ve věku dětském, jinošském i mužném a nás minuly. Dva lidé pracovali na poli; jeden byl vzat a druhý ponechán a my jsme se dívali na to bez úrazu. Co jinému způsobilo smrt, nám neublížilo. Opět a opět zdálo se, že se míhá kolem nás stín nějaké ruky, jež odvrací nebezpečenství, které vzniká za dne a přichází se soumrakem. Co je tato bezpečnost leč ustavičná dobrota Boží k nám a to jedna za druhou?

A ještě něco: — On obnovoval síly naše, když chřadl náš život nemocí, jež nás přivedla k bráně smrti; když pominula veškera naděje a přátelé naši obcházeli se zprávami, že nebudeme živi; v příhodách na zemi i na vodě, z nichž vyšel život náš nad všeliké očekávání; po prudkých a nebezpečných pá-

dech a úrazech a ranách, které, nebýti jakési neviditelné ruky, byly by nás ochromily a zničily. A vzpomeneme-li toho všeho, jak často jsme kráčeli po smrti, nemajíce o tom ani potuchy. Ve dne i v noci, venku i doma, při největší, jak jsme za to měli, opatrnosti provázela nás nebezpečností, jichž nepoznáme, dokud nepřehlédneme celý svůj život pozemský ve světle věčnosti. A udržovala a chránila nás od všelikého úrazu ruka našeho nebeského Otce, jehož něžné milosrdenství a otcovská péče nás opatrovala a to z žádného jiného důvodu, nežli že nás miluje a to jednoho vedle druhého.

5. A konečně jest ještě jeden důvod důvěry, a to ještě hlubší než tento a tím jest *řetěz milostí*, jímž udržuje náš duchovní život v jednotě se Sebou. Propadl-li náš život časný tisíckrát, propadl život duchovní mnohem víc-krát. Nebezpečností a smrti číhající na nás na cestě pozemského putování jsou jen mdlými stíny nebezpečností hrozících duši. A přece ještě jsme. Byla to jeho svobodná, svrchovaná milost, jež nás vzkřísila z duchovní smrti a vlila nám nadpřirozený život obrodu se

vším jeho věnem a řadou ctností a darů a milostí a přebýváním Ducha svatého v nás. Byla to jeho ustavičná pomoc, jež živila a udržovala tento nový život pokrmem vtěleného Slova silou svátostné milosti a ustavičná podpora Ducha svatého, již nám každé doby udílí.

Když jsme se dopustili hříchu všedního, měl s námi strpení a napravil naše pochybení; když jsme zhřešili smrtelně, vzkřísil nás svátostí pokání k novému životu a vrátil nám vše, co jsme ztratili, a přioděl nás nejlepším rouchem a dal nám opět prsten synů svých. Celý náš život byl střežen milostmi předcházejícími, které nás svobodně vedly na cestu života věčného. Nesčetněkrát jsme se pokoušeli uhnout, ale přísný a sladký dozor přitáhl nás zpět. Ruce andělů spočívaly na nás, když jsme umdlévali. Vybrali jsme si cestu opatrnosti, ani o tom nevědouce; kráčeli jsme bezpečně, ač jsme byli slepi, neboť předcházející milost Boží šla před námi. Potom se dostavily milosti úkonné, jež, jak dí posvátný sněm tridentský, jsou ruka Boží klepající na srdce. Probudily nás ze spánku

a vzbudily svaté myšlenky, nadpřirozená předsevzetí a rozhodnutí vůle. Potom nám udělily novou sílu a pracovaly s námi o skutcích, jež jsou naše, protože jsou svobodné, a jsou Boží, protože On je vykonal v nás a skrze nás. Celý náš život byl tkanivem této neviditelné působnosti, úplně jí protkaným a sahajícím od konce do konce jako tkanina milosti a lásky. A konečně: naše setrvání v milosti posvěcující: svobodný, svrchovaný dar. Nikdo si ho nemůže zasloužiti. První i poslední milost jsou úplně Jeho a kdyby On nám neudělil zvláštní milosti vytrvalosti, ani jediná duše by nebyla spasena, neboť by žádná duše nevytrvala do konce. Toť poslední a nejhlubší důvod důvěry v Boha; jeho přítomnost a jeho působení v nás. Takto se stává vše, co jest Bůh sám v sobě, pochopitelné a zřejmé v našem živém vědomí a jistota naděje, silná a pevná, vzrůstá a prostírá se po celé duši, „ten Duch zajisté svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží“;¹ a důvěra v něj uzrála na kořeni nadpřirozené naděje, takže můžeme říci: „Vím,

¹ Řím, 8, 16.

komu jsem uvěřil a jsem jist, že on mocen jest sklad můj zachovati až do onoho dne.“¹

Neboť milost Boží jest větší než mé nemo-ci; nejdražší krev Kristova jest větší než mé hříchy. Bůh slíbil, že mne spasí, poroučí mi, abych v něj důvěřoval a důvěra oslavuje jej i Pána našeho Ježíše Krista, skrze nějž jediné důvěřuji.

To jsou tedy důvody důvěry: dobrota Boží, jeho věčná láska ke mně osobně, jeho vtělení pro mne, jeho něžná a bdělá prozřetelnost, jeho nevyčerpatelná a všemocná milost.

Ukončeme! Důvěra má pro nás dvojí účinek. První: oslavuje Boha, neboť jej uznává takovým, jaký jest; oceňuje jeho dokonalost a povahu. Důvěřujeme v něj ne pro to, co jsme my, ale pro to, co jest On. Důvěrou mu tudíž vzdáváme nejvyšší poctu, jakou můžeme vzdáti, totiž poctu poznání a lásky, jež jsou pravou oslavou Boha. Nestvořené světlo Boží, jež jest jeho vlastní slávou, záleží ve vzájemném poznání a lásce Otce, Syna a Ducha svatého. Oslava, kterou vzdávají bytosti stvořené Nejsvětější Trojici, jest po-

¹ 2. Tim, 1, 12.

znání a láska bytostí stvořených k obrazu Božímu a důvěra jest úkon, jenž se prýští z této lásky a z tohoto poznání. To jest smysl naší každodenní prosby: „Posvěť se jméno Tvé.“ Jméno Boží jest Bůh sám a jest posvěcováno, když jej poznáváme a milujeme, a tím více jest posvěcováno, čím méně jsou toto poznání a láska nepřiměřeny míře, jíž věčně nedostihneme.

Druhý účinek důvěry jest, že zdokonaluje duši. Rozšiřuje ji oceňováním Boha. Posiluje ji, rozšiřujíc ji a udržuje ji v nadpřirozeném životě silou sjednocení s ním, jak dále podrobně uvidíme.

Budiž tedy denním naším úkonem pozorovati, co nám Bůh dal, a uvažovati, co Bůh jest. Chceme-li pozorovati jeho činy, musíme, jak říkal sv. Pavel od Kříže, „býti doma“, to jest, musíme prodlévati ve svém srdci, kde jedině můžeme porozuměti jeho dílům. Říkával: „Uctívej Boha před oltářem, před nímž visí tři lampy: víra, naděje a láska.“ Pravým oltářem jest duše sama. Chceš-li Boha ctíti, pozoruj jej, jak je sám v sobě, v kráse a souladu svých mnohoná-

sobných dokonalostí, i jaký jest, vtěliv se pro nás, což jest svaté člověčenství Ježíšovo. „Já jsem dveře,“ jediný přístup k srdci Otcovu; „skrže mne vejde-li kdo, spasen bude“,¹ to jest mým probodeným bokem; „a vejde a vyjde“, poznáváje mé božství, které jest neviditelné, i mé člověčenství, které jest viditelné; „a pastvy nalezne“, věčnou pravdu. Chléb života, skrytou mannu uloženou v nejvyšším srdci Ježíšově. Sv. Terezie praví: „Když jsem jej spatřila v jeho svatém člověčenství, pocítila jsem více lásky a důvěry než k někomu, s kým bych se důvěrně znala.“ A svatý Jan píše: „Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“² „Který ani vlastního Syna svého neušetřil, ale za nás všechny ho vydal, kterakž nám také s ním všechno nedá? Kdo bude žalovati na vyvolené Boží? Bůh jest který je ospravedlňuje. Kdo jest, jenžto by je odsoudil? Kristus Ježíš jest, který za nás umřel, ano který i z mrtvých vstal, který jest na pravici Boží, který se také přimlouvá za nás.“³

¹ Jan, 10, 9. ² Jan, 3, 16. ³ Řím, 8, 32—34.

HLAVA II

OVOCE DŮVĚRY V BOHA

*„Všecko mohu v tom,
který mne posiluje.“*

Filip. 4, 13

Souhrn toho, co jsem dosavad řekl, jest, že důvěra v Boha jest důvěra milujícího dítěte v milujícího otce, služba milujícího sluhy milujícímu pánu. Obsahuje důvěru a lásku s obojí strany. Potom jsem vytkl důvody důvěry: první, dobrotu Boží v jeho vlastní přirozenosti i v jeho skutcích pro nás; druhý, věčnou lásku Boží, jež jest jeho dobrota jevící se naším stvořením; třetí, lásku Boží ve vtělení s tajemstvím milosti a něhy, jež z něho plynou; čtvrtý, prozřetelnost Boží, jež nás zachovávala nejrůzněji a nejdělejší a nejněžnější péčí od prvního okamžiku života až do dneška, a konečně řetěz jeho milostí, jež jsou spleteny, aby nás připoutaly k trůnu jeho milosti a udržely nás, když toho nevíme, ano i když odpíráme, jen nepře-

trhneme-li této zlaté niti. A potom, jak se pamatujete, odvodil jsem z toho dvoje velké naučení – první, že důvěra oslavuje Boha, a druhé, že důvěra zdokonaluje duši, to jest, že působí na duši lidskou, povznášejíc ji a zdokonalujíc ji a posvěcujíc.

A to mne vede k předmětu, o němž nyní pojednám, totiž: *Jaké jsou účinky důvěry?*

Řekl jsem již, že důvěra jest dozrání naděje. Jako nazírání jest dozrání víry a splynutí s Bohem dozráním lásky: tak naděje, když dozrá, vydá důvěru jako svůj plod. A jako plody zemské mají různé vlastnosti, květ, tvar a barvu, tak v důvěře, jež prýští z naděje, jest mnoho různých milostí, které můžeme zváti buďto vlastnostmi nebo ovocem důvěry, jak libo. Uvidíme to z opaku. Pozorujme ovoce nedůvěry. Jest to smutek, vrtochy, chabost, kolísavost, nestálost, snad i zoufalost a ztráta milosti. Nuže jako ony s jedné strany obklopují nedůvěru a jsou jejími přirozenými účinky, tak s druhé strany má důvěra v Boha jistou skupinu svých plodů; nebo abych užil jiného obrazu, důvěra v Boha jest jako mocný tlukot srdce, jenž

prohání celým živým tělem proud života a dodává mu energii, popud a sílu, jejíž výsledkem jest množství činů. Vizme tedy, které jsou tyto plody důvěry v Boha.

První plod důvěry v Boha jest *pokoj*, pokoj mysli, pokoj svědomí, pokoj duše, bez něhož jest jen málo spojení s Bohem nebo posvěcení. Kdekoliv jest sjednocení s Bohem a posvěcující milost, tam jest nezbytně pokoj s Bohem. Nepravím pokoj dokonalý, protože může býti mnoho pochyb, zmatků, pokušení a trýznivých útoků, jimiž se pokouší nepřítel duše naší nás trápiti, aby porušil náš pokoj. Nepravím, že ovocem důvěry *jest* dokonalý pokoj, ale že dokonalým ovocem důvěry *bude* dokonalý pokoj. Nemůže tedy býti pravé důvěry v Boha bez pokoje, neboť apoštol mluvě o Duchu svatém, praví: „Ospravedlnění tedy jsouce z víry, pokoj mějme s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista,“¹ to jest, víme, že Bůh nám odpustil, že nás přijal za své, osvobodil nás od hříchu a omyl nás drahocennou krví Syna svého. Víme, že jsme dítky Boží a že jsouce

¹ Řím, 5, 1.

dítkami Božími, jsme bratří Kristovi a jsme-li bratry Kristovými, jsme dědici Božími a spoludědici Kristovými a proto dí apoštol opět: „Duch svatý zajisté vydává svědectví duchu našemu, že jsme synové Boží.“¹ V srdci, které důvěřuje v Boha, jest věčné svědectví, jež přináší pokoj s Bohem, a kde jest pokoj s Bohem, tam jest i pokoj s tvorstvem Božím, se světem viditelným i neviditelným. Tam jest pokoj s Bohem, s anděly jeho i se svatými, jakož dí starý otec církevní: „Právě jako stín následuje tělesa, tak kdykoliv jest Bůh některému tvoru milostiv a v pokoji s ním, jsou mu nakloněni a jsou s ním v pokoji všichni svatí duchové.“ Proto praví apoštol Páně, že Pán náš Ježíš Kristus zjednal pokoj krví svou na kříži a smířil s sebou všechny věci na nebi i na zemi. On jest středem našeho pokoje a všichni, kdož mají pokoj s Bohem, mají i pokoj se všemi svatými duchy, s anděly i se svatými. Tu jest i pokoj se sebou samým ve svědomí. Duše jest způsobilá říci, co praví sv. Pavel: „Neboť ničeho sobě povědom nejsem,“ ne-

¹ Řím, 8, 16.

jsem si vědom žádného dobrovolného hříchu; ale tím ještě nejsem ospravedlněn, neb kdo mne soudí, Pán jest.¹ Mysle na Boha, vidí jen množství chyb, které složil u paty kříže. Jsou tedy vymazány drahocennou krví Kristovou a proto má svědomí pokoj v sobě.

Proč jest tedy tak málo tohoto ovoce důvěry? Proč slyšíme tolik reptání, pochyb, zmatků, vrtochů a strachu? To pochází odtud, že se nám nedostává důvěry a nedostává se nám důvěry prostě proto, že, jak jsem již řekl, neoceňujeme povahy Boží. Naše srdce jest malé a proto jako slunce nachází málo místa, aby se obrazilo v kapce dešťové, tak v našem malém srdci. Na hladině širého jezera obrazí se slunce ve svém lesku, ne úměrně ke své vznešenosti, ale plným kruhem. Tak jest s námi; zúžíme-li své srdce nedůvěrou, jest v nás obraz Boží stísněn úzkostí naší duše; ale je-li srdce naše uvolněno a rozšířeno, uvolní a rozšíří se i náš smysl pro to, co Bůh chce, a to proto, třeba se to zdálo paradoxním, že co uvolňuje a rozšiřuje naše srdce, jest oceňování Boha.

¹ I. Kor, 4, 4.

2. Druhým ovocem důvěry jest *odvaha* a to odvaha ke všemu. Jest odvaha trpná a činná.

Pozorujme nejprve *odvahu trpnou*, odvahu snášeti odpor a překonávati překážky. Ve Starém Zákoně máme především příklad Mojžíšův, o němž čteme v 11. hlavě listu k Židům, že „se nebál hněvu králova“, to jest krále Faraona, z toho důvodu, „že spoléhal na neviditelného tak, jako by ho viděl“.¹ To jest, ačkoliv byl na dvoře Faraonově, nad králem, jenž byl před ním, vznášela se velebnost Boží, jež tak stlačuje a zastiňuje všelike království tohoto světa, že kdo se bojí Boha, nebojí se ničeho jiného. Máme-li tedy důvěru v Boha v tomto smyslu, celý svět není s to, aby nás poděsil nebo v bázni udržel. My budeme pány jeho, jak praví sv. Jan: „Toť jest vítězství, které přemáhá svět, víra naše.“² Máme-li tedy osvícenou víru, abychom jí viděli Boha nad všelikou hrůzou, brzy zmizí hrůza zraku našemu.

Pamatujete se také na tři mládence, jak jim říkáme, na poli Dura a na jejich odpověď, již

¹ Žid, 11, 27. ² I. Jan, 5, 4.

dali králi, když jim vyhrožoval. Pravili: „Není nám potřebí o té věci odpovídati tobě; „bohů tvých nectíme a soše zlaté se neklaníme a jestliže nás vrhneš do peci, . . . Bůh náš může nás vysvoboditi z rukou tvých.“¹ Vizme také příklad Davida, jenž vychází proti obru filistinskému s prakem a s oblázky z potoka, důvěřuje jenom v sílu Hospodinovu. Měl důvěru v moc Boží. Jeho pravice byla nejen utužena silou Boží, ale i vedena okem Božím, když si namířil na cíl. Tak také sv. Jan, jež můžeme pokládati za nejněžnějšího ze všech apoštolů, jenž netasil meče v zahradě Getsemanské, jenž spočíval na prsou Ježíšových a byl jeho milým přítelem, – sv. Jan byl jediný, jenž měl odvahu vstoupiti do paláce nejvyššího kněze, ano i do soudní síně a mluvit s těmi, kdož střežili dveří, aby vpustili Petra. Učinil to, protože pokoj duše a sjednocení s Bohem mu dodávaly odvahy.

Svatý Pavel píše v druhém listě Timotheovi: „Při mé první obraně,“ – to jest, když stál a hájil se na soudě císařově v Ří-

¹ Dan, 3, 16. 17. 18.

mě, – „nebyl nikdo se mnou, ale všichni mne opustili; nebudiž jim to počítáno za hřích.“¹ Nikdo nebyl s ním, stál úplně sám a nesl v pravdě celou tíži evangelia království Božího. Celé dílo apoštolátu národů, celé břímě nového stvoření spočívalo na něm a stál vzpřímen a nezlomen před soudem, jenž soustředil v sobě všecku moc tohoto světa, a to sám jediný, neboť všichni lidé jej opustili.

Mohl bych dále uvést řadu příkladů, které se nacházejí v životech svatých, ale vaše vlastní paměť vám je poskytne, a proto přecházím k jinému účinku odvahy, totiž *k vytrvalosti v křížích*. Vzpomeňte si na příklad na *Joba*, jenž jest předobrazem Pána Ježíše trpícího v zahradě Getsemanské a na Kalvarii. V hloubi utrpení svého praví: „A byť mne i zabil, v něho doufati budu“², to jest: cokoliv mne stihne a jakkoliv mne Bůh ochudí a přivede k bráně hrobu, ano i když mi odejme život pozemský, budu přece v něj důvěřovati. Rovněž tak, když se probíráme dějinami sluhů Božích, kteří byli povoláni,

¹ 2 Tim, 4, 16. ² Job, 13, 15.

aby vykonali nějaké veliké dílo ve světě, shledáváme, že jejich život byl pln ustavičných a pravidelných křížů, ale shledáváme se i s jejich důvěrou v Boha. Nikdy neklesali, nikdy neumdlévali pod jejich tíží. Vezměme si na příklad sv. Pavla od Kříže. Když zakládal kongregaci „Utrpení Páně“ (passionistů), přišel jednou do předsíně Svatého Otce, aby si vyprosil jeho požehnání. Byl odmítnut a vyhnán. Ti, co obklopovali papeže, zahrnuli jej posměchem a potupami a vyhnali ho. Léta musil snášeti posměch a protivenství všeho druhu a způsobu. Mohl bych také uvést sv. Alfonsa, jenž, když byl téměř šedesát let pracoval v pověsti největší svatosti, skončil život po deseti nebo dvanácti letech útrap a soužení. Všeho druhu pomluvy donášely se o něm Svaté Stolicí a věřilo se jim. Také sv. Josef Kalasanský, když své dílo založil, byl sesazen. Byl obžalován a žalobě se uvěřilo; jeho kongregace a dílo byly zrušeny a zdá se, že byl pohřben jako Pán Ježíš, aby vstal z mrtvých a vyšel z hrobu, neboť po smrti jeho zjevily se zázraky sluhy Božího. Byl ospravedlněn a dílo

jeho obnoveno. Vše to snášel prostě s důvěrou v Boha.

Jiný účinek této odvahy jest: podnikati veliká díla, i když jsou nad síly lidské. Na příklad: Řím, když tam svatý Petr přišel, byl městem, které ovládalo všechny národy země. Co jest dnes Londýn pro široširou říši Velké Britanie, tím a ještě mnohem více byl Řím, neboť Řím neměl soupeře; byla jediná nesmírná říše a jediný Řím a v něm bylo sjednoceno pohanství vzrostší za čtyři tisíce let v pravou soustavu. Všechna bludná náboženství světa měla tam své chrámy. Tam byl také nejmocnější senát a nejmocnější zákonodárství, tam byli i tribunové a konsulové vládnoucí mocí císařskou. Tu, nade vše, byl sám císař, jenž byl zosobněním veškeré moci na zemi a ještě nad to, o něm se mělo za to, že jest „Divus“, to jest osoba božská. Doprostřed toho všeho chudý, letitý muž, nemající doslova nic než slovo a ducha Božího, nemající ani učenosti, ani vlivu, jehož jména nikdo nezná, leč v domě setníka Kornelia, — vešel sám a jediný s úmyslem přetvořiti tuto mohutnou stavbu, veškeré toto

pohanství a všecku tuto moc občanskou, jež byla znesvěcena nebo raději zasvěcena tomuto světu. Počal dílo své s rozvahou jako zkušený řemeslník, který klade páku pod ohromný balvan. Přišel, jsa si vědom své moci, jež nebyla hmotná, ale božská, přetvořiti toto mocné město, jsa dokonale přesvědčen, že se to stane, třebaš ne za jeho doby, ale jednou přece.

Podobně byl sv. Augustin poslán od sv. Řehoře Velikého do Anglie. Přišel do Anglie a našel ji zdupanou od Sasů, zaplavenou krví křesťanů, a její chrámy a oltáře od základů vyvrácené. Přišel sám jediný právě tak, jako přišel sv. Petr do Říma, přišel s úmyslem Anglii ještě jednou učiniti křesťanskou, a co zamýšlel, vykonal. Mohl bych uvést ještě mnoho jiných případů; mohl bych uvést příklad sv. Řehoře VII., který, když svět znesvětil svatyni a porušil kázeň Církve, samotný se vzchopil, aby jako Pán Ježíš vymetl prodávající a kupující z chrámu Božího. Nebo bych mohl uvést Karla Milánského, jenž, když přišel do své milánské diecése, byla tato více porušena a v nepořádku než snad

kterákoliv jiná část Itálie ve středověku. Povstal sám, jediný, a za krátkého života svého provedl nápravu, která trvá podnes a činí církev milánskou světlem a příkladem nejen Itálie, ale celého světa. Možno také uvést příklad Pia IX., jenž v době, kdy se Anglie stkvěla světovou mocí a leskem, kdy její zákonodárství nahradilo císařskou moc senátu římského a učinilo Anglii mocnější, než byl kdy Řím, ve své osamělosti a slabosti obnovil v Anglii Církev katolickou a dal jí apoštolskou hierarchii, jsa dokonale přesvědčen, že Bůh v budoucnosti dokoná, co on začal, a že se Církev Kristova rozšíří po Anglii, neboť dílo Boží má v ní sídlo na věky.

3. Jiné ovoce důvěry jest *síla*. Apoštol praví: „Všecko mohu skrze toho, který mne posiluje.“¹ Míjí spojení síly se silou, jako když někdo přijde a přidá sílu svou k síle naší a tím nám pomáhá. Slovo to jest v původním znění velmi výrazné. Co mne posiluje, jest nejen od něho, ale že *jsa ve mně* mne posiluje, to jest vnitřně, a dává mi vnitřní sílu.

Dvě místa Písma svatého, jedno u proro-

¹ Filip, 4, 13.

ka Isaiáše a jedno u sv. Matouše, vyjadřují sílu důvěry. Na místě prvním mluví Bůh prorokem svým k lidu izraelskému, říká: „Neboj se, červe Jakobův, já tě učiním jako vůz mlatebný nový, mající zuby troucí, a mlátiti budeš hory a pahrbky v prach setřeš.“¹ Co znamená tento slib, leč že přioděje svého nejslabšího služebníka silou, proti níž žádná moc neobstojí, ne silou politickou nebo válečnou, ale silou nadpřirozenou, to jest mocí nad svědomím, rozumem, vůlí a srdcem lidským.

V evangeliu sv. Matouše čteme: „Budete-li míti víru jako zrno horčičné, řeknete-li této hoře: ‚Jdi odtud tam‘, půjde,“² to jest, není díla tak velikého, aby nemohlo býti vykonáno a žádná překážka tak mocná nebo těžká, aby se nedala odkliditi. A proto řekl: „Všecko jest možné věřícímu“³ — nic mu není nemožného. To právě jest, co uskutečnil sv. Pavel. Našel slib Mistra svého, když praví: „Všecko mohu skrze toho, který mne posiluje.“⁴ Kdo má důvěru v Boha, nedbá,

¹ Is. 41, 14—15. ² Mat, 17, 19. ³ Marek, 9, 22.

⁴ Filip, 4, 13.

jak chmurné nebo nebezpečné jsou časy, jak mocné jest pokušení, jak veliký nebo příkrý jest odpor a třebaš bylo deset tisíc protivníků, nedbá toho, jde-li o dílo Boží.

Jisto především jest, že důvěra v Boha dává sebranost a jednotu mysli a vůle, to jest duše samé, a potom Bůh jest přítomen v srdci takových lidí a jsa v srdci, působí v nich a skrze ně, čině je svými nástroji. Takovými byli apoštolové, mučedníci, vyznavači, svatí a kající všech věků. Mohl bych uvést život kteréhokoliv světce, abych ukázal pravdu toho, co pravím, že se na něm vyplnila slova božského Mistra našeho: „Zdaliž mníš, že bych nemohl prositi Otce svého a dal by mi nyní více než dvanáct tisíc pluků andělů?“¹ To jest: ten, kdo slouží Bohu, má kolem sebe ustavičnou stráž. Deset tisíc jest těch, kdož mu neviditelně pomáhají. V tu chvíli se dověděl svět o nadpřirozené činnosti. Slyšíme o sděleních, znameních, hlasích, viděních, činech, rukou, jež bylo viděti a tak dále. Svět počíná viděti skutečnost, že Bůh má své služebníky na zemi, a kdo mu

¹ Mat, 26, 53.

slouží, má ustavičnou ochranu podle zaslíbení jeho: „Nebo andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostříhali na všech cestách tvých, abys snad neurazil nohou svých o kámen.“¹ Používáme této neviditelné služby? Víme o ní? A když ne, táži se nejprve: Kde jest naše důvěra? a potom: Kde jest naše víra? Máme-li víru jenom jako zrnko hořčičné, nemá mezí nadpřirozená síla, které se nám dostává.

4. Čtvrtým ovocem důvěry jest *velkodušnost*, a velkodušností rozumím: jednati s Bohem tak, jak Bůh jedná s námi. Jako nezadržel Bůh nic z toho, o co se může s námi sděliti (jediné, o co se s námi nesdělil, jest jeho nesdílná přirozenost), neboť nám dal svou podobu, dal nám Syna svého a Ducha svatého vlitím jeho milosti, tedy vše, co je sdělitelno, nám dal: tak i my mu máme dávat z toho, co on nám dal, a to především udílejíce *almužny* z toho, co nám svěřil. Ještě nikdo nepřišel na žebrotu, dávaje almužnu; nikdo nikdy nezchudl svatou štědrostí, neboť ochuzuje sebe, zavazuje Boha zárukou stvrzenou sedmerou pečeti, aby mu podle

¹ Ps. 90, 11. 12.

slibu svého hojně nahradil, co dal. Kdo rozdává, obdrží mnoho darů, neboť Bůh má ve svých rukou všechna srdce, a zisk i ztráta podniku závisí na něm. Může vás ošatit i nasytit ze stád a stodol jiných lidí, neboť „Hospodinova jest země i plnost její“.¹ Učme se tedy osvojit si ducha velkodušnosti a důvěry, konajíce skutky pro Boha, osobně mu sloužíce, věnujíce čas na své posvěcení, snažíce se o spásu bližních, pracujíce pro čest Boží a Církve jeho, rozšiřujíce víru jeho, pracujíce pro něj. Nikdo ať neříká, že nemá kdy. Nemáme kdy, protože nemáme důvěry. Někteří z nejpracovitějších sluhů Božích, kteří se upracovali pro spásu duší, nebo pozůstavili ten deset, ten patnáct, ten dvacet foliových svazků knih bohovědných, byli lidé, o nichž čteme, že ztrávili denně sedm hodin na modlitbách. Měli důvěru v Boha a proto času určeného pro službu Boží nikdy nepoužívali k jinému zaměstnání, vědouce, že Bůh může požehnati a přímo rozmnožiti půlhodinku tak, že kdo má důvěru v něj, vykoná v ní dílo, na které by bylo třeba tří hodin.

¹ Ps. 23, 1.

Poslední povinnost, o které jest mi promluvíti, jest velkodušnost, jež se projevuje tím, že obětujeme nejen práci svého rozumu nebo svých rukou, ale, líbí-li se vůli Boží, i svůj život. Snad si pomyslíte, to že se vás netýká. A přece snad se stane, že jest vám ošetřovati nemocného a z lásky křesťanské se vydati v nebezpečenství a Církev vždy pokládala ty, kdož se nakazili ošetřující nemocné a nákazou zemřeli, za mučedníky. Ale jest i jiné mučednictví i za naší doby. Žádá-li někdo důkazu, nechť si zajde do ústavu „Missions étrangères“, ústavu pro missie v cizích zemích v Paříži. Bylo mi řečeno, že není náboženského sdružení, jež by mělo tolik a tak vzácných povolání mezi kněžími a jinochy francouzskými jako tento ústav. A proč? Protože kdykoliv se vyskytne mučednictví v jejich missiích na východě, hned vzplane žár horlivosti a jinoši ze všech končin Francie přicházejí vyplnit nastalé mezery a nabízejí se dobýti téže koruny. Mučednictvím se rozmnožují povolání. Kdykoliv dojde někdo koruny mučednické, nastává v tom domě mezi mladými kněžími závod o to, kdo

bude jeho nástupcem. Není tu soupeření než v lásce a v zápolení o to, kdo půjde první. Kdo touží poznati ovoce toho ústavu, nechť si přečte něco o činnosti missionářů.¹ Knihy o missiích jsou knihy mučedníků. Co my jdeme po svých záležitostech, lidé, jejichž duše jsou plny důvěry v Boha – k naší hanbě a výtce – dobyli své koruny. Co jsme my ve své zbabělosti a slabosti tesknili a reptali, jsouce obklopeni hojností všeho, co činí život klidným a šťastným, oni vydávali život svůj za Krista s tichou důvěrou v lásku a milost Boží, radostně, a nejen radostně, ale s díkyčiněním, že byli povolání kráčet v šlépějích Páně.

5. Poslední ovoce důvěry, o němž pojednám, jest *vytrvalost*. Důvodem, proč ti, kdož mají důvěru v Boha, vytrvají, jest, že vědí, že každé dílo, jež začínají pro Boha, začíná

¹ Spisovatel uvádí výslovně tehdy novou knihu „The new Glories of the Catholic Church“. Také u nás vyšlo dosti knih o činnosti missionářů; několik jich vydalo „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ a „Dědictví svatojanské“. Četba o missiích je zajímavější než mnohé romány a poučná jako četba cestopisů a nejednou i pravdivější. (Překladatel.)

Bůh sám, a že každé dílo, které konají pro Boha, koná Bůh a ne oni a každému dílu, jež jest vykonáno pro Boha, Bůh dá korunu. Vědí, že první vnuknutí, veškerá pomoc i poslední dokončení každého díla vykonaného pro čest a slávu Boží jest dílem Boha samého, že působí v nás podle slov sv. Pavla „i chtění i vykonání“¹, a jak dí sv. Augustin: „Své vlastní dílo korunuje v nás.“ A proto mluví apoštol o svém odchodu z tohoto světa s klidem a radostí. Praví: „Žádost maje rozdělen býti a býti s Kristem, což by mnohem lépe bylo.“² „Neboť i kteří jsme v tomto stánku, lkáme obtíženi jsouce, protože nechceme svlečeni býti, ale přiodíni, aby pohlceno bylo, co smrtelného jest, od života.“³ „Nebo já již počínám obětován býti a čas rozdělení mého nastává. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce, a netoliko mně, ale všem, kteří milují příští jeho.“⁴ Toť slib da-

¹ Filip, 2, 13. ² Filip, 1, 23. ³ II. Kor, 5, 4.

⁴ II. Tim, 4, 6—8.

ný vám. Tento dar vytrvalosti, prýštící z důvěry, jest váš, naučíte-li se důvěřovati s láskou v Boha. Toť tedy, jak jsem řekl na počátku, proč slyšíme o pochybách a obavách a duchovní zbabělosti, že nemáme dosti důvěry v Boha. Kdybychom měli důvěru, nebáli bychom se světa.

Jestliže tedy nedůvěřujeme jemu, ukazuje to, že neoceňujeme jeho povahy, buďto jsme neporozuměli jeho jednání, nebo neoceňujeme jeho dobroty; nenaučili jsme se ještě okoušeti lásky Boží. Žalmista praví: „Okus-
te a vizte, jak libý jest Hospodin.“¹) Kdybychom tedy dospěli tohoto poznání Boha, — tohoto praktického poznání ze zkušenosti, vnitřným citem své duše, důvěřovali bychom v něj vši silou. To také ukazuje, že nevěříme slovu jeho. Víme, že slíbil, že nás ochrání, osvítí, pomůže nám a spasí nás, že nás přikryje rukou svou a to až do konce, a přece nedůvěřujeme slibu jeho. Kdybychom měli víru jako zrnko hořčičné v zaslíbení Boží, bylo by nemožno, abychom reptali a naříkali. Důvěrou jej ctíme, nedůvěrou urážíme.

¹ Ps. 33, 9.

A ještě něco: kdekoliv jest nedůvěra v Boha, jest důvěra v sebe. Dva póly duchovního života jsou: důvěra v Boha a důvěra v sebe. Kdo nemá důvěry v sebe, důvěřuje v Boha a tou měrou, jak se setkáte s lidmi, kteří nemají důvěry v Boha, můžete říci s takovou určitostí, jako byste byli proroky, že důvěřují v sebe, to jest, narážejí-li jejich činy na odpor, nebo se nedaří, počínají pochybovati o své moudrosti. Počínají tedy své dílo z rozkazu své moudrosti, či je počínají z víry ve vůli Boží? To dále ukazuje, že důvěřují ve svou sílu a ve svou vlastní dovednost provésti, co začínají, neboť, kdyby důvěřovali v Boha, řekli by si: „Vím zcela dobře, že jsou tu překážky, které musejí vzniknouti, překážky různého druhu, odpor lidí a tisíc jiných zkoušek, ale nezačal jsem tohoto díla z důvěry ve svou dovednost nebo ve své síly.“ Za třetí říkají lidé: „Kdybych byl hoden vykonati to neb ono, byl bych to vykonal,“ skládajíce tak svou důvěru v cit své hodnoty. Ale jenom, když se úplně toho zbavíme a úplně nedůvěřujeme sobě, vyženeme sebe, pak vejdem do srdce Božího a najdeme

v něm odpočinek a pokoj. Usilujme tedy o dvě věci: o velikou pokoru a velikou naději. Nemůžeme býti příliš pokorní a nemůžeme příliš doufatí a když se pokora spojí s nadějí, naděje podporuje pokoru a pokora očišťuje naději. Pokora nemůže býti nikdy poražena, dokud má naději, a naděje se nikdy nestane opovážlivou, dokud má pokoru. A potom můžeme užítí slov sv. Terezie, jež říkala: „Ó, Bože duše mé, jak veliká jsou dobrodiní, jež dáváš těm, kdož v tebe důvěřují a jak velikých pokladů se zbavují, kdož nechtějí důvěřovati.“ Důvěra měla moc vyvésti vodu ze skály a med z křemene, ale Bůh není skála z křemene, Bůh jest skála věčná, skála, naší spásy a kdož v něj důvěřují, důvěřují tím více, čím více okoušejí jeho lásky.

Když se kdysi tázali bl. Benedikta Josefa Labre druhové jeho: „Co bys dělal, kdyby k tobě přišel anděl a řekl ti, že jméno tvé jest vymazáno z knihy života?“ ,odvětil jim: „Nedělal bych méně, ale dělal bych více; nedůvěřoval bych méně v Boha, ale snažil bych se důvěřovati více, neboť když Pán Ježíš za

mne umřel, myslím, že jest nemožno, aby mne nemohl spasiti.“

A blahoslavený Leonard z Porto Maurizio říkával: „Doufám, že přijdu do nebe, aniž bych přišel do očistce.“ A nebyla to opovážlivost, neboť nedoufal ani v sebe ani v cokoliv, co vykonal nebo by vykonati mohl. Doufal prostě v nekonečnou lásku, v nesmírné a nepochopitelné milosrdenství nejsvětějšího srdce Ježíšova. To a jenom to bylo základem jeho důvěry.

A sv. Pavel od Kříže praví: „Vidíš-li na sobě nedokonalosti a hříchy, vezmi je a vhod je s dokonalou lítostí do veliké pece lásky Boží a jako se stráví vlákno lnu ohněm, tak to všechno stráví se v lásce Kristově, nebo Bůh jest oheň stravující.“

HLAVA III

POMŮCKY DŮVĚRY V BOHA

„Bůh pak naděje naplní vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a moci Ducha svatého.“ Řím, 15, 13

Pojednal jsem o účincích důvěry v Boha, které jsou krásným a vyzrálým ovocem milosti naděje, ale uvedl jsem jenom pět z velkého množství plodů, které ustavičně rodí v duši důvěřující v Boha. Jest to: pokoj, odvaha, síla, velkodušnost a vytrvalost.

Zbývá nám uvažovati ještě o dvou věcech a to předně o prostředcích, kterými lze dosíci této důvěry v Boha, a potom o překážkách, které ji hubí.

Sv. Pavel dává věčnému Bohu velkolepý název „Boha naděje“. Bůh bývá zván „Bohem pravdy“, „Bohem lásky“, „Bohem síly“; ale sv. Pavel jej zove „Bohem naděje“. Nechce tím říci, že by naděje byla vlastností Boží, ale že naděje jest odrazem dobroty Bo-

ží v člověku. Nazývá jej „Bohem naděje“, protože duše, která v něj doufá, pozorujíc jeho dobrotu, naplňuje se nadějí a Bůh vlévá hojně této milosti naděje do srdce, takže jako můžeme říci, že slunce jest svět světla, protože všude rozlévá světlo a všecko naplňuje svým leskem: tak pravíme o Bohu, že jest „Bůh naděje“. A sv. Pavel prosí, aby nás naplnil „Bůh naděje“ „všelikou radostí a pokojem“, dvěma plody jejími, o nichž jsme dříve mluvili, „u víře“, neboť víra jest kořen všeho božského žití v duši a když jest duše zakořeněna v Bohu, přechází víra v naději. Potom se dostaví plody, které naplňují duši, a čím více věří, tím více doufá, a čím pevnější jest její víra, tím živější jest její naděje a tím pevněji k němu lne a tím vroucněji jej objímá doufající duše, čím silnější jest její víra.

„Abyste se rozhojnili v naději,“ právě tak jako pole přede žněmi oplývá plody zemskými, jako vinice oplývá hrozny v jeseni, nebo jako pramen bohatým proudem vody, tak „abyste se rozhojnili v naději“, nebo abyste oplývali nadějí a tato naděje aby překonala a zapudila všeliký strach, podezření, pochyb-

nost, úzkost a starost, „abyste se rozhojnili v naději a moci Ducha svatého“.

Nyní chci soustřediti vaše myšlenky k úvaze o tom, že důvěra jest úplně darem Božím a přece lze jí nabýti. Tyto dvě pravdy si neodporují, neboť všech darů milosti Boží, kromě milosti první a poslední, lze dosíci tím, že duše spolupůsobí s milostí, kterou dostala. Milost první a poslední jsou svobodné a nezávislé a přicházejí z ruky Boží bez naší zásluhy, to jest bez spolupůsobení, jemuž se Bůh zavázal slibem tuto milost udělit. Ale tento veliký dar důvěry jest jednou z milostí, které Bůh poskytuje všem, kdož ho hledají, a tudíž jest i milostí vlitou, to jest vloženou do srdce od Boha samého, ale i získanou naším vlastním přičiněním. O každém z těchto bodů budeme uvažovati zvláště.

Sv. Terezie praví, že duše zakořeněná v Bohu, jest, jak píše žalmista, „jako strom, který štípen jest podle vod tekoucích, jenž ovoce své vydá časem svým a list jeho ne-sprchne a všecko, cokoliv činiti bude, šťastně se mu povede“.¹ A prorok Jeremiáš uží-

¹ Žalm 1, 3.

vaje téhož obrazu, praví: „Nebude se báti, když přijde vedro.“¹ A v knize Jobově čteme, že duše zakořeněná, nebo vštípená v Bohu, mocně prostírá kořeny své u potoka, a rosa padá každé noci na větve její. Tato slova vyjadřují sestupování milosti Boží a její vlévání do duše.

Nuže, pozorujme: strom má svůj tvar, svůj sklad (strukturu), své kořeny, svá vlákna a svůj kmen. Pevný peň, který se nám zdá neprostupnou hmotou, jest proniknut jemným životem. Má sklad a ústrojí. Má opravdu cevy, jimiž ustavičně proudí život z kořenů. A podobně jest tomu s lidskou duší. Bůh utvořil lidskou duši tak, aby mohla přijímati milost, kterou jí vlévá, a tou měrou, kterou přijímáme milost, kterou nám dává, Bůh ji zvětšuje a rozmnožuje. Duše roste tak, jako strom rozkládá své kořeny a přibývá mu hmoty i veleby. Víme, že strom každého roku přibírá nový kruh hmoty, takže když se přeřízne jeho peň a objeví se jeho podivuhodná stavba, krásná soustředná soustava jeho skladu, možno určit jeho věk:

¹ Is. 17, 8.

tak, řekl bych, jest tomu i s duší. Ustavičně se rozšiřuje a upevňuje neustálým vléváním milosti Boží, již přijímá jako svou potravu a výživu. A to míním pravě, že důvěru v Boha musíme získávati a že jsou prostředky, kterými ji získati lze.

Uvedu kratince hlavní prostředky.

1. První jest *čistota svědomí*, bez níž nemůže býti důvěry v Boha, neboť kdo důvěřuje v Boha, maje svědomí nečisté, jest opovážlivý. Pročež první a naprosto nezbytnou podmínkou všeliké důvěry v Boha jest, aby svědomí bylo čisto. Sv. Jan, osvícen jsa Duchem svatým, dí: „Nebo trestalo-li by nás srdce naše,“ — to jest, činí-li nám výčitky, nebo nás obviňuje — „většíť jest Bůh nežli srdce naše a zná všecko.“ Odsuzuje-li nás slabé světlo soudu, jímž jest naše svědomí, oč výrazněji objeví naše hříchy ohromující lesk soudu Božího a odsoudí nás pro naše viny! A pokračuje: „Jestliže nás srdce naše netrestá“ — to jest, neobviňuje-li nás a nečiní nám výčitek — „máme doufání v Bohu.“¹ Činí důvěru v Boha důsledkem této čistoty

¹ I. Jan, 3, 20—22.

svědomí a tato čistota svědomí jest podstatnou podmínkou důvěry v Boha. A potom pokračuje dále: „A začkoliv prositi budeme, vezmeme od něho, nebo přikázání jeho ostříháme a to, co jest libého před ním, činíme.“ Zde jest tedy první prvek důvěry v Boha a tudíž i důvod, proč jsou tak mnozí lidé plni strachu, obav, vrtochů, úzkostlivosti a pochyb, že jejich svědomí nemá pokoje, protože na něm lpí nějaká vina, nějaký kaz, nějaký záhyb, nebo nějaká pochybnost, nějaká tajná neupřímnost, kterou neproniklo světlo přítomnosti Boží; nějaká skvrna, které nesmazala milost Ducha svatého a proto se třesou před svatostí Boží, místo aby důvěřovali v jeho lásku.

Cestou, kterou dojdeme této čistoty, jest především lítost, a lítost, jak ví každý věřící katolík, zahrnuje v sobě zpověď a proto mohou říci, že jeden z důvodů, proč jest tak málo důvěry v Boha, dlužno hledati v tom, že se nedokonale zpovídáme a že pro toho, kdo se cítí tísněn pochybnostmi a obavami, které jsem popsal, prvním krokem jest, aby se dobře vyzpovídal. Snad, zpytujícíce sebe, shle-

dáte, že váš nepokoj pochází odtud, že jste nevykonali dobrou životní zpověď, že něco zůstalo nevyšetřeno, něco ještě neodhaleno; něco bylo jen napolo pověděno, něco zatajeno, nebo něco bylo tak vylíčeno a upraveno, aby zatajilo svou pravou povahu. Nepohřížili jste se bezohledně, s milostí Ducha svatého pracující ve vašem svědomí, až na dno svého srdce, a proto jest tam pořád něco, co nevyšlo najevo. Jest vskutku příliš mnoho důvodů, abychom se chvěli bázní, byla-li naše životní zpověď svatokrádežná. Ale nemluvím nyní o svatokrádeži; nemluvím o lidech, kteří jsou v smrtelném hříchu, neboť to jest samozřejmo. Mluvím o těch, kdož vykonali zpověď nedopouštějíce se svatokrádeže a přece ji vykonali s tolika výhradami, tak sebe šetříce a s tak malou svědomitostí a opravdovostí, že se jim neustále, rok co rok, vracejí vzpomínky na věci, které měli říci, nebo které měli říci jinak nebo jasněji. Ale neučinili toho a proto se znepokojují a cítí, jako by mezi nimi a Bohem viselo něco jako mlha a zastíralo jim jas a útěchu tváře Boží.

Ale dejme tomu, že jsme vykonali svou

životní zpověď dokonale a že není třeba ji opakovati, přece musíme učiniti, jak praví Pán Ježíš: „Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl,“¹ to jest, kdo vykonal životní zpověď a obmyl se v krvi Kristově, od chvíle té potřebuje toliko smývatí své chyby týden po týdni, den po dni. V konání svých povinností, v zaměstnání, v pokušeních a zkouškách nevyhnutelně se poněkud poskvrní kalem nebo prachem tohoto světa a potřebuje, aby opět a opět přistupoval k svátosti pokání, každý týden, nebo každý měsíc, aby „umyl i nohy“, aby se zbavil všedních hříchů, prachu a smetí, které se usazuje na jeho duši ve všedním životě. Srdce pak, které jest ustavičně očišťováno dobrou a pokornou zpovědí, jistě bude vzrůstat v důvěře v Boha. Takový člověk bude vždy vzbuzovati lítost i mimo zpověď, takže hříchy, které nejsou tak závažné nebo tak velké, aby s nimi pospíchal do zpovědnice, věci, které se nám přiházejí každodenně, jako náhlá netrpělivost, nebo lehká nedůtklivost, o nichž víme, že jsou více nebo méně hříšné,

¹ Jan, 13, 10.

nebo že více nebo méně odporují vůli Boží, budou stále smývány vzbuzováním dokonalé lítosti, jakmile byly spáchány, a tak si zachová svědomí čisté. Takový člověk bude také pravidelně přísně zpytovat své svědomí; nespokojí se tím, aby zpytoval svědomí jenom tak, že by vypátral jenom hříchy smrtelné, ano nespokojí se ani tím, že vyhledá své všední hříchy; nespokojí se tím, že toliko objeví hříchy, kterých se dopustil vědomě, ale bude pátrati i po tom, co učinil nevědomě, to jest, z přenáhlení, z prudkosti, nebo v náhlém nebo silném pokušení. Ano, ještě více: vnikne hlouběji do srdce svého a objeví, jaké jsou jeho přirozené náklonnosti. Vyhledá i kořeny, z nichž jeho hříchy vyrůstají. Uspořádá svou povahu. Co jmenujeme povahou, vytváří se ze starých návyků; jest to nynější výsledek, nepravím, souzvuku, ale zlozvuku dlouholetých návyků, které jsme si za dobu svého života osvojili. A chceme-li se opravdu poznati, musíme jíti zpět do svého minulého života a musíme poznati, jak se stalo, že jsme si vytvořili návyky, které nyní máme, a jak jsme si tím utkali

a spletli povahu, kterou nyní máme. Takto se ponoří, kdo chce žít v důvěře v Boha, až na dno duše své, až najde pramen odporu, který jest v nás a který nám brání pracovat s duchem Božím. Ovšem přirozenost, s níž jsme se narodili, zůstane slabou a vždy se bude uchylovati od Boha, a kdo touží mít důvěru v něho, neuspokojí se, dokud nepronikne zcela všechny vrstvy svých hříchů, chyb a chorob a nedospěje k základu všeho, co tvoří jeho povahu a přirozenost. Tak musíme provést zpytování sebe. Konečně pak musíme žít takovým duchem bdělosti nad sebou, aby se zvláštní sebezpytování stalo téměř zbytečným. Snad se bude někomu zdát, že jsem se vyjádřil velmi podivně a tvrdě, ale kterýsi z hlavních spisovatelů církevních o životě církevním praví, že jsou lidé, kteří jsou sotva schopni, aby vykonali zvláštní (formální) zpytování svého svědomí. A přece to nepochází z nedostatku světla ve svědomí, ani z nedostatku citlivosti, ani z nedostatku jemné chápavosti: ale když pokleknou a počnou přemýšlet o posledním dnu, nejsou, jak říkají, s to, aby našli něco

nového. Jak se to vyloží? Jest to odtud, že ostražitost, s níž bdí nad sebou každé chvíle, při každém skutku, každém slově, každé myšlence, jest veliká, že celé dopoledne stojí před nimi v poledne a celé odpoledne na večer a tak místo, aby zpytování svědomí jim působilo námahu vzpomínáním, celý den se jim zjevuje jako jediným zábleskem světla. A tak právě ti, kdož nejvíce naříkají, jak jest obtížno svědomí zpytovat, zpytují je nejdokonaleji. Nuže, to jest, co míním čistotou svědomí: stav, o němž mluví náš božský Mistr, když praví: „Svíce těla tvého jest oko tvé. Jestli oko tvé bude prostné, všecko tělo tvé bude čisté. Pak-li oko tvé bude nešlechtné, všecko tělo tvé bude tmavé. Jestliže tedy světlo, které jest v tobě, tma jest, sama tma jak veliká bude?“¹ To jest, světlem duše jest svědomí, a jestliže svědomí jest prosté a čisté, celá duše jest plná světla; ale je-li svědomí pochybné nebo temné, i celek jest plný tmy; a jestliže právě toto světlo svědomí, které jest v nás, stane se překážkou světlu sebepoznání, jak veliká nastane tma!

¹ Mat, 6, 22, 23.

2. Druhým prostředkem k získání důvěry v Boha jest *přímot úmyslu*. Jak dojdeme této veliké milosti? Svatí nám ukázali, jak jí dojdeme.

Především pamatujte, že vás Bůh stvořil jenom pro sebe. Bůh nestvořil duši lidskou pro žádný jiný účel ani na nebi ani na zemi, ani v čase ani na věčnosti, než aby jej poznávala, milovala a oslavovala, a všechny jiné věci, které se mimochodem naskytnou, jsou vedlejší a nahodilé. Bůh je stvořil toliko proto, aby pomáhaly lidem dosíci cíle jejich posledního. Právě tak jako dovedný řemeslník vezme kus dřeva a upraví je v šíp a přidělá mu hrot a přiváže peří hedvábným vláknem a udělá z něho střelu a veškerá práce, kterou mu věnoval, má jediný účel, aby šíp mohl doletět terče: právě tak Bůh, tvoře člověka, nestvořil ho pro žádný jiný účel, než pro sebe, aby jej poznával, miloval a oslavoval. Chceme-li tedy míti přímý úmysl, počněme s tímto zákonem svého bytí. Počněme se zkoumati a pozorovati, zdali skutečně žijeme pro Boha. Snad každý z nás by řekl, že doufá, že ano. Zpytujme se dále.

Především služby, které věnujete Bohu, život, který vedete jako křesťané a jako katolíci, věrnost, s jakou přijímáte svaté svátosti, a pravidelnost, s jakou býváte na mši svaté, modlitby, které konáte ve svém příbytku a podobné. Konáte to všechno, protože jest to vůle Boží, či to konáte všechno, protože jest to váš tajný zájem, že se to nějak obrátí ve váš prospěch, že vás k tomu vede jistá tradice rodinná nebo osobní náklonnost, nebo ohled na jiné, nebo důvěra těch, kdož jsou kolem vás; či máte jakýsi otrocký strach, že byste utrpěli škodu, kdybyste toho nečinili? Nuže, to není upřímnost úmyslu; to není žítí pro Boha; to jest žítí pro sebe, a pokud naše pohnutky nebudou očištěny od těchto nižších příměsků, nemůžeme říci, že máme upřímný úmysl.

Dále snad jsou lidé, kteří jsou buď úplně nebo z větší části prosti chyb, o kterých jsem právě mluvil, a přece jsou si vědomi, zpytují-li se upřímně, že konají z velké části své náboženské povinnosti proto, že jim skýtá útěchu, pozorují-li svůj pokrok v duchovním životě, že postupně si uvědomují,

že se jejich chyby menší, pravidelnost v úkonech náboženských se zvětšuje, že jest u nich jistý vzrůst a že povstávají ze života světského, jímž žili dříve. Jest velikou útěchou dostávati od Boha osvícení a milosti a postupovati ke království věčného života. Tací lidé jsou v nebezpečenství marnivosti, jsou v nebezpečenství domnívati se o díle, které koná Bůh v nich, že je konají sami a pro sebe a ne pro Boha, který je koná v nich. Jsou v nebezpečenství, že upadnou v duchovní pýchu a v sobě naleznou pramen své útěchy. Přijímají dary a milosti od Boha, ale zapomínají na dárce, dokud nevyznají pravdu víry a nevyřknou, že všechno jest od Boha. To ještě nestačí. My si musíme býti stále vědomi, že všechno jest od Boha a jsme na něm závislí. To jest upřímný úmysl.

Jiného způsobu jsou zase lidé, kteří jsou sice prosti chyb, o kterých jsem mluvil, ale chovají jakousi žádost nebo touhu po lahodě a útěše náboženské. Pořád naříkají, že nemají záliby v modlitbách, že nemají horlivosti v přijímáních, že jejich rozjímání jsou plna roztržitosti a největší část jejich zpo-

vědí zabírá nářek na to, že se jim nedostává těchto citových útěch. Nuže, o těchto lidech pravím úhrnem, že neslouží Bohu pro něho, ale slouží mu pro sebe. Slouží mu proto, že jest v tom jistá rozkoš, a jednají tak, jak to řekl Pán Ježíš lidu na poušti: „Hledáte mne, ne protože jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebů a nasyceni jste.“¹ Svatý Augustin vykládá tato slova: „Následovali ho ne pro chléb, jímž Pán jest, ale pro chléb, který jim Pán dával.“ Duchovní spisovatelé popisující tyto povahy, nazývají je „duchovními hltouny“, protože hltavě a hovějící svým choutkám, obracejí službu Boží v pouhý svůj požitek a říkajíce, že slouží Bohu, ve skutečnosti slouží sami sobě. Nuže, to také není upřímný úmysl a důvodem, proč tolik lidí ztrácí důvěru v Boha, jest toto duchovní hovění sobě.

A k tomu připojuji: upřímnost úmyslu jeví se tím, že se slouží Bohu pro jiné. Toto jest předmět velmi rozsáhlý, o němž promluví jen stručně. Prvně to vidíme na příkladě Mojžíšově. Víte, jak se modlil, aby

¹ Jan, 6, 26.

Bůh vymazal jméno jeho z knihy života, jenom aby ušetřil jeho bratří, lidu izraelského.¹ Také svatý Pavel praví, že by raději sám chtěl býti zavržen, to jest odloučen od Krista, pro své neobrácené bratry, aby oni byli spaseni.² A sv. Ignác praví: „Kdybych, měl na vybranou, nyní umřítí s jistotou, že dojdou věčné spásy, nebo zůstatí na zemi s pochybností o své spáse, ale mohl bych sloužiti Bohu pracuje o spáse duší, zvolil bych toto.“ To jest pravá upřímnost srdce. Mohl bych o tom říci mnohem více, ale co jsem řekl, dostačí. Může-li někdo říci: „Cokoliv ráčí Bůh na mne seslati; jakkoliv mne ráčí kárati, nebo nechati opuštěným; odejme-li mi zdraví, nebo mne navštíví soužením, dokud směřuji prostě a přímo k cíli, pro nějž mne stvořil, dostačí mi“, kdo má tento upřímný úmysl, může úplně důvěřovati v Boha, neboť nemá zájmu, nebo starosti, nebo přání, nebo podniku, než co se končí v Bohu, pro slávu Boží a tím pro svou vlastní spásu.

3. Jiným prostředkem k dosažení důvěry

¹ Exod, 32, 31. ² Řím, 9, 3.

v Boha jest nedůvěřovati v sebe, a tato nedůvěra má tyto tři vlastnosti:

Předně, jak dí sv. František Saleský, plyne z pozorování naší vlastní nicoty, že by nás nebylo, tak jako není věcí, které by mohl Bůh stvořiti, ale nestvořil, tak jsme počali býti a byli jsme přioděni tělem a žijeme jenom z vůle Boží, že každý úder našeho srdce a každé naše vyděchnutí jest úkonem vůle Boží a proto sami sebou nejsme nic. Jak tedy může, kdo zná sebe a ví, že není než pouhý výraz vůle Boží spolu s trochou prachu země, důvěřovati v sebe?

Za druhé, praví, pozorujme svou hříšnost. My nejen, že nic nejsme, ale my jsme hříšní, to jest narodili jsme a přišli jsme na svět, nemajíce Ducha svatého, a když jsme jej obdrželi, opět jsme hřešili proti němu. Dopouštěli jsme se hříchů proti Bohu, smrtelných i všedních po dlouhá léta a v takovém množství, že jich nelze spočítati. Jsme tedy nejen tvořivé, ale jsme hříšníci. Nejen že nejsme nic, ale jsme vinni a to s opovážlivou pýchou a tvrdostí srdce a drzostí vůle takovou, že by jí lidské srdce nebylo schopno, kdyby ji do-

vedlo pochopiti, jak dí sv. Terezie: „Slyším-li o hříchu, jdou na mne mdloby, a kdybych se dopustila s rozvahou všedního hříchu, myslím, že bych umřela, neboť každý hřích, který jest spáchán, jest páchán v Bohu, neboť v Bohu žijeme; v něm „živi jsme, hýbáme se i trváme.“¹ Každý dech, který vdechujeme, vdechujeme v Bohu a když jsme v Bohu, jest hrozné, že vůle tvora, který sám sebou nic není, povstane a vypovídá boj proti vůli svého Tvůrce.“ Snažme se vykládati svůj všední život, slova, která mluvíme, myšlenky, které chováme, skutky, které konáme, tímto pravidlem a ve světle Božím.

A za třetí, pozorujme svou *nehodnost*, jež záleží v tom: když jsme se vyprostili ze stavu dobrovolného urážení Boha, dostáváme od něho mnoho milostí, ustavičně nám vlévá svou lásku, udílí světla nebeského víc než slunce vysílá paprsků, a vláhy Ducha svatého více, nežli jest krůpěj deště, který svlažuje zemi, neboť v každé době našeho života Bůh jest spojen s naší duší a nás zachovává,

¹ Skut. ap. 17, 28.

a přece při veškerém tomto nadbytku milosti, my, předně, nedbáme o to, abychom s ní působili, necháváme tato světla a milosti míjeti kolem sebe, nepoužívajíce jich a neposlouchajíce jich; druhé, pracujeme-li s nimi, pracujeme zcela nepřiměřeně; milostí se nám udílí v nadbytku, a my s nimi pracujeme málo; milostí jest jako sto, a my pracujeme s nimi, jako by jich bylo deset, nebo, což jest ještě horší, my jimi nejen plýtváme a zneužíváme jich, ale my je dusíme, a jak dí apoštol, „uhášíme Ducha.“¹

Nuže, když si takto uvědomíme, co jsme, v co jiné můžeme důvěřovati, leč v Boha? A čím hlouběji pronikáme v tuto hlubinu své nehodnosti a nicotnosti, tím více mizíme sami sobě, jak říkával svatý Pavel od Kříže „jakožto dlíce ve své nicotnosti“, žalující na sebe, že jsme horší než nic, že jsme hříšníci v očích Božích. Čím lépe se tomu naučíme, tím víc budeme míti důvěry v Boha. Bude nás podporovati v té míře, v jaké můžeme říci s apoštolem: „Když jsem nemocen, tehdáž jsem mocen,“² — když jsem

¹ I. Thes. 5, 19. ² II. Kor, 12, 10.

si vědom, že nic nemohu a nic nejsem, tehdy mám plnost moci Boží v sobě. Tehdy můžeme s ním také říci: „Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.“¹

4. A dále, jest ještě jiný prostředek, jehož se musím mimochodem dotknouti. Mohu uvést jen několik příkladů a doufati, že je svým přemýšlením doplníte.

Cestou, kterou dojdeme důvěry v Boha, jest *veliká věrnost*. Nepravím: veliká horlivost, neboť kdybych řekl: veliká horlivost, mohli byste se otázati: „Kdo to dokáže?“ Veliká věrnost znamená prostě, že jako nám Bůh udílí dary přirozené i nadpřirozené a tyto dary přirozené i nadpřirozené jsou nám dány ve správu, proto jsme povinni věrně je spravovati a vydáme Bohu počet ze všeho, co konáme i co máme. Musíme vydati Bohu počet do posledního haléře, který jsme přijali. Tedy tato věrnost, (neboť to nechci ještě zváti horlivostí) záleží především ve veliké pravidelnosti, v pravidelném konání každé povinnosti příbuzenského, rodinného a domácího života, v každé povinnosti sou-

¹ Fil. 4, 13.

kromého postavení, v konání povinností k sousedům a k těm, s nimiž se stýkáte, v každé povinnosti týkající se vašeho života veřejného, jakož dí apoštol: „V pečování nelenivi,“¹ to jest věrně, do poslední čárky konajíce všecko, co se týká našeho zaměstnání, nebo živnosti, nebo povolání životního. Spolu s tím pak veliká věrnost nebo pravidelnost v konání povinností náboženských, ve zpytování svědomí, v týdenní nebo měsíční zpovědi, v týdenním nebo měsíčním sv. přijímání, v účasti na mši sv., v návštěvách Nejsvětější svátosti oltářní, v soukromých pobožnostech, v modlitbě rozjímavé, v sebranosti mysli a v ostražitosti nad sebou po všechny dni života.

Dále *veliká přesnost*, jež záleží v tom, abychom všecko konali v pravý čas, majíce pro všecko určenou hodinu a nikdy nepřipouštějíce marné výmluvy, které obyčejně pocházejí z jakési malé netečnosti nebo sobělibosti. Zachovávejte pravidelně hodiny, které jste si ustanovili sami, nebo které vám ustanovili vaši představení. Nejcennější věc,

¹ Řím, 12, 11.

kterou máme mimo milost nadpřirozenou, jest čas, a tak vydáme počet ze svého času jako z milosti, kterou jsme obdrželi. Veliké přesnosti jest třeba ve všem, co se týká služby Boží.

A třetí *veliká zevrubnost*, jež záleží v tom, abychom i nejmenší věci konali pečlivě, neříkajíce: „To jest maličkost; větší pozornost věnuji větším věcem.“ Nic není příliš malé, neboť Pán Ježíš praví: „Kdo v nejmenším jest věrný, i ve větším věrný bude,¹ to jest: „Kdo jest nespravedlivý v tom, co jest nepatrné, bude nespravedlivý i v tom, co jest větší.“ V pravdě nic nemůže býti malým, co souvisí se službou Boží; nic nemůže býti malým, čím možno pozbyti čistoty svědomí; nic nemůže býti malým, co působí na upřímnost našeho svědomí; a tudíž i nejmenší myšlenky a hnutí vůle i city, které míváme jako maličkosti, mohou snad býti rozhodujícími o našem poměru k Bohu.

5. Poslední prostředek k získání důvěry v Boha, o kterém promluvíme, jest *modlitba*. Snad vás překvapí, že jsem s ní nezačal. Ne-

¹ Luk, 16, 10.

začal jsem s ní, protože dokud není čistoty svědomí, upřímnosti úmyslu, nedůvěry v sebe a věrnosti, nemá modlitba podmínek účinnosti a potom, modlitba není prostředek, kterého bychom užili jednou a potom ho byli sprostěni, ale jest pravý základ a ustavičná podpora důvěry v Boha, jakož dí apoštol: „Všelikou péčí uvrhnouce na něj, neb on má péči o vás,“¹ to jest pravidelným modlením složte na Boha všelikou úzkost, zármutek i strach. Pán Ježíš řekl: „Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám.“ A zrovna vytýká apoštolům, řka: „Až dosavad jste za nic neprosili ve jménu mém.“ Vše, zač prosili před tím, nebylo nic. „Proste a vezmete, aby radost vaše dokonalá byla,“² to jest modlete se dále a proste o vše, čeho si žádáte. A sv. Jakub praví: „Jestliže kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej jí od Boha . . . Žádej pak s důvěrností, nic nepochybuje, nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, jež vítr žene a zmítá. Protož nedomnívej se člověk ten, že dostane něco od Pána.“³ Musíme prositi s vírou,

¹ I. Petr, 5, 7. ² Jan, 16, 24. ³ Jak, 1, 5—7.

s dokonalou důvěrou, a Bůh nám dá, zač prosíme. Snad řeknete: „Ale myslíte, že nám dá všechno?“ To Bůh neřekl. Bůh řekl, že vám dá všechno, začkoliv prosíte, ale způsob, jakým se to stane, a dobu, kdy to bude, ponechá si ve své moci a někdy bývají naše modlitby splněny právě tím, co od sebe odmítáme; někdy to může býti i trest, nebo ztráta, nebo dopuštění, proti kterému se naše srdce bouří, a nám se zdá, že Bůh na nás nejen zapomněl, ale že začíná s námi zacházeti přísně. A právě tyto věci jsou splněním našich modliteb. Ví Bůh, po čem toužíme a dává nám, zač prosíme, ale způsobem, který uznává jeho božská moudrost za nejlepší.

Modlitba se skládá ze tří prvků. První prvek modlitby jest pozorovati Boha, soustřediti mysl svou v Bohu a s Bohem, pozorovati bytnost a dokonalost a krásu Boží. Toť jsou nejvyšší předměty duše, která pozoruje Věčnou bytnost a slavný soulad dokonalostí Božích, které jsou různé, ale splývají v sebe a jsou nerozdílny; a potom lesk věčné krásy Boží, která vzniká z podivuhodné a božské dokonalosti jeho jsoucnosti.

Máme-li tedy jednou žítí více ve světle těchto vysokých hor vlastností Božích; máme-li se jednou procházeti mezi nimi a máme-li se s nimi spřáteliti, myslíce na ně každodenně, ano, řekl bych, každé hodiny, musíme býti tak naplněni světlem Božím, tak proniknuti pocitem jeho dobroty a vědomím jeho lásky k nám a téměř cítiti, jak nás podporuje, abychom již neměli žádné starosti ani úzkosti; musíme cítiti, jak dí Písmo svaté, že „zespod jsou ramena věčná.“¹

Po tomto pozorování Boha přijde *prosba*. Prosíme o to, čeho potřebujeme, mluvíme s Bohem jako dítě mluví s otcem a prosíme o věci nejen veliké, ale i malé, i nejmenší, o cokoliv.

A konečně jest *vzpomínka na Boha*, jak dí žalmista Páně: „Vzpomínal jsem na Boha a kochal jsem se v něm; přemýšlel jsem a zemdlel duch můj,“² totiž protože překypělo vědomí radosti, kterou Bůh vléval do mé duše, proto „zemdlel duch můj.“ „Přemýšlel jsem o dnech starých a léta dávná na mysli jsem měl. A rozjímal jsem v noci v srdci

¹ Deut. 33, 27. ² Žalm 76, 4.

svém a přemýšlel jsem a zkoumal jsem v duchu svém,¹ totiž jako by síla Ducha svatého poháněla ducha našeho, aby pozoroval Boha, až duše řekne, jako řekl sv. František na hoře Alverně: „Ó, Bože můj, jak veliký jsi Ty a jak maličký jsem já!“

Byl učený muž, který celý život studoval bohosloví. Konečně pocituje, že se mu nedostává důvěry v Boha, všude pátral, kde by našel nějakého ředitele své duše, ale nemohl nikoho najít, kdo by mu řekl, jak dojít důvěry. Jednoho dne našel u dveří kostelních chudého žebráka, osypaného vředy. Přistoupil k němu a vece: „Dobrý den, bratře.“

Žebrák odvětil: „Pane, nikdy jsem neměl zlého.“

Učenec vece: „Kéž vám Bůh sešle lepší osud!“

Žebrák odvětil: „Můj osud byl vždy dobrý.“

Učenec se táže: „Jak jest to možné? Jste pokryt ranami a vředy.“

Žebrák odvětil: „Jsem; ale poslala je dobrota Boží, a když svítí slunce, těším se ze

¹ Žalm 76, 6—7.

slunce a když jest bouřливо, raduji se z bouřky, neboť Bůh ji posílá.“

I otázal se onen: „Kdo jste?“

A tento odpověděl: „Jsem král.“

Onen se táže: „Kde jest vaše království?“

„Nad mou duší a nad mou vůlí a tam není vzpoury.“

Onen opět vece: „Jak jste to našel?“

Tento odvětí: „Hledal jsem to v modlitbě a rozjímání, až jsem to našel.“

„A kde jste to našel?“ táže se učenec.

„Nalezl jsem to tam, kde jsem se odpoutal ode všech tvorů.“

A to jest poslední prostředek, o němž jest promluvíti, a souhrn všeho, co jsem řekl.

Důvěry v Boha dojdeme, užívajíce co nejvěrněji prostředků, o nichž jsem pojednal, neboť tyto prostředky činí duši schopnou, aby ji přijala, a kdo jich užívá, obdrží ji darem. Vlévá ji Duch svatý. „Bůh naděje“ naplňuje nás „všelikou radostí a pokojem u víře,“¹ a udílí ji takovým lidem předně jako odměnu za jejich věrnost a za druhé, jako pomoc, aby mohli jednati ještě lépe. Jest to

¹ Řím, 15, 13.

- . tajný hlas nebeského Otce našeho, který nám praví, abychom v něho důvěřovali, a to bez mezí a hranic. „Ten zajisté Duch vydává svědectví duchu našemu, že jsme synové Boží.“¹

Nechť nikdo neříká: „Co jste napsal, jest velmi dobré pro svaté, ale třeba-li nabývati důvěry tímto způsobem, splněním těchto pěti velikých podmínek, nikdy jí nemohu dosíci.“ Vzpomeňte si, jak vzal Pán Ježíš malé dítě, postavil je prostřed učenníků a řekl: „Neobráte-li se a nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského.“² A co jest mysl dítěte než naprostá důvěra, netázající se, nepochybující, neváhající důvěra v Boha? A Bůh může jediným paprskem svého světla, jediným vylitím Ducha svatého naplniti nejmenšího z vás největší důvěrou.

Neříkejte: „Má pokušení jsou příliš silná,“ nebo: „Mé starosti jsou příliš veliké,“ nebo: „Mých chyb jest příliš mnoho,“ nebo: „Mé hříchy jsou tak ohavné, že nemohu důvěřovati;“ není důvěry, kde není nebezpečení.

¹ Řím, 8, 16. ² Mat, 18, 3.

ství. Když byli apoštolové na moři Galilejském, jež se v záři sluneční a za klidné vody podobalo tichostí samému Nejsvětějšímu Srdci, nebyla důvěra jejich podrobena zkoušce, ale když je přepadla bouře a vlny se vzdouvaly a vítr hučel a počínali tonouti, tu volali: „Pane, zachovej nás, hyneme!“ a Ježíš odpověděl: „Co se bojíte, malověrní?“¹

¹ Mat, 8, 26.

PŘEKÁŽKY DŮVĚRY V BOHA

„Běda vám, synové odpadlí, dí Hospodin, kteří skládáte radu a ne ze mne, a tkáte plátno a ne skrze ducha mého, a hřích k hříchu přidáváte.“
Isaiáš, 30, 1

Pojednali jsme o prostředcích, kterými nabýváme důvěry v Boha; nyní nám zbývá pozorovati překážky, které zabraňují dosíci této důvěry a pro které dosaženou ztrácíme.

Hlavně dvě věci překázejí důvěře v Boha.

První jest *výstřední přehánění důvěry*, takže se stává opovážlivostí a zničí se. Nezamýšlím zabývati se hříchem opovážlivosti a proto ho pomímám, řka jenom, že jest slepým spoléháním, když osoba, která se ho dopouští, nemá práva nebo spravedlivého základu pro takovou důvěru. Jest to tedy důvěra pověrečná, neboť se zakládá na neznalosti sebe, nebo na neznalosti Boha, vznikajíc jakousi slepotou duševní.

S druhé strany ničí důvěru v Boha nebo překáží ji získati právě opak, to jest nedostatek nebo malá míra důvěry, kterou bychom měli k Bohu míti. Sluje obyčejně *malomyslností*, jest to jakýsi druh duchovní zbabělosti, který konečně vzniká z toho, že nevěříme v Boha tak, jak se nám zjevil v Synu svém Ježíši Kristu, že máme v sobě ještě jakési přirozené náboženství a neuskutečnili jsme otcovskou povahu Boží a své přijetí za syny jeho.

Nezamýšlím nyní mluvit o těchto dvou věcech. Opovážlivost a malomyslnost jsou nadbytek a nedostatek, které leží mimo velikou milost důvěry v Boha, každý s jiné strany. Snad o nich promluví až někdy příště. Nyní bych rád pojednal o pěti překážkách, nebo raději druzích překážek — neboť jest jich mnohem více, než se mohu nyní pokusiti vypočítati —, které ztěžují dosící důvěry v Boha. Jak jsem ukázal, jest tato důvěra uzráním naděje, vstupující v život, jejíž ovoce jsme již viděli. Vzrůst milosti důvěry ohrožují zvláštní duchovní nebezpečnosti, která obklopují duši. Prorok Isaiáš uvádí

některé z nich. Národ vyvolený místo aby důvěřoval v přítomnost, moc a ochranu Boží a v milost Hospodina Boha israelského, skládá svou důvěru v národy světa a vespolečky s okolními kmeny; ve svou vlastní sílu a ve svůj původ z Abrahama, a ne ve věrnost k zákonu danému Abrahamovi. Proto prorok Isaiáš je kárá a nazývá je syny odpadlými. Odpadli od důvěry ve svého Nebeského Otce a radí se ne s ním, ale s rádci lidskými a ne s Bohem. „A tkají plátno,“ to jest, spřádají své vlastní výmysly, dělajíce plány a záměry podle své nálady a ne podle ducha Božího, — „aby hřích k hříchu přidávali;“¹ aby mohli setrvati při své vůli a mohli jednati podle náklonností a choutek a nálad svých srdcí a své přirozené povahy.

Shledáváme, že to vysvětluje překážky, které ničí důvěru, a přál bych si, abyste si všimli, že nemluvím nyní o hříších smrtelných, protože se rozumí samo sebou, že duše, která upadla do hříchu smrtelného, ztrácí nejen důvěru v Boha, ale ztrácí i lásku, jež jest životem duše a duši zbývá jenom na-

¹ Isai. 30, 1.

děje utatá u samého kořene a víra, z níž tato naděje pučí, takže důvěra, která, jak jsem řekl, vzniká z pocitu, že Bůh jedná s námi, toto důvěrné spojení a přátelství Boha s duší, které popisuje sv. Pavel řka: „Vím, komu jsem uvěřil,“¹ jest ztracena. Proto nebudu mluvit o hříších smrtelných, ale o hříších všedních a hlavně, ne-li výhradně, o hříších ducha.

1. První velikou překážkou jest každý hřích spáchaný *s rozvahou*, ať jest jakýkoliv. Kladu důraz na slovo *s rozvahou*, neboť pravou podstatou hříchu jest rozvaha osoby, která se ho dopouští; má oči otevřené, vidí, co dělá, a plně souhlasí s tím, co dělá. Tato rozvaha jest život, životnost a, abych tak řekl „virus“, nákaza každého hříchu, neboť tytéž skutky vykonané bez úmyslu a bez rozvahy jsou více méně prosty povahy hříchu. Učiní-li někdo něco z nenadání, není tu vůle zhřešiti. Na příklad: víme ze Starého zákona, šel-li někdo do lesa sekat dříví a když sekal dříví a sekera mu spadla s topora a zabila soudruha jeho, který s ním pracoval,

¹ 2. Tim. 1, 12.

stalo-li se to znenadání a nevědomky a bez úmyslu, a nebylo před tím mezi nimi nepřátelství, byl tento čin pokládán za zcela prostý viny, protože při něm nebylo úmyslu.¹ Co dodává nejmenšímu pokusu, jakým jest namířili někdo zbraň na druhého, povahy vraždy, jest úmysl jej zabít a tudíž, co činí skutek hříchem, jest rozvaha, s níž se vykoná. Všední hříchy mohou se státi smrtelnými, jsou-li spáchány z vědomého pohrdání Bohem, to jest, když hříšník, ačkoliv ví, že Bůh zapověděl čin, který hodlá vykonati, přece jej vykoná, protože pohrdá vůlí jeho, nebo aby se jí úmyslně zprotivil, což jest totéž, jako kdyby řekl, a to Bohu do obličeje, že pohrdá jím i jeho příkázáním. Pochopíme to, když uvážíme, co tím míní Církev, když nás učí, že máme Boha milovati nade všecko. To neznamená, že můžeme ve svém nynějším stavu, vyjma případy zcela zvláštní milosti, milovati Boha s větším citem lásky, než jak milujeme ty, kdož jsou nám drazí, na příklad své příbuzné a přátele. Milujeme je náklonností velice vrou-

¹ Deut. 19, 5.

cí, citem, který nám působí blaho každý den a každou hodinu, jest naší útěchou v každém zármutku a naší pomocí v každé zkoušce. Tento cit lásky máme přirozeně, ale láska k Bohu jest nadpřirozená a toho, abychom ho milovali citem, nedospějeme v tomto životě, leč zvláštní milostí. Víme však, že svatí skutečně dosáhli této lásky v takové míře, že volali: „Pane, toť příliš, toť příliš!“

Ale mluvíme o sobě a naše povaha jest většinou taková, že své příbuzné a přátele milujeme citem a tato láska jest vroucí a něžná a plná vzrušení, kdežto láska, kterou milujeme Boha, jest chladná a rozvážná a, jak říkáme, ukázněná a umírněná do té míry, že se jí nikdy nedáme unést a proto se mnozí lidé domnívají, že nemilují Boha. Ne tak. Čemu nás Církev učí, jest, že milovati Boha nade všechno, neznamená milovati jej nade všechno citem, ale milovati jej tak, že ho nade všechno ceníme, to jest, že pozorujeme věčnost, slávu, velikost, krásu, velebnost a dokonalost Boží tak, že mysl jest naplněna citem, že Bůh jest bytost nade všechny bytosti, dobro nade všechna dobra, a oceňující Boha podle pravé

ceny, uznáváme jej za svůj hlavní statek, za svůj poslední cíl, za jedinou lásku, pro kterou žijeme. Tato láska nás řídí někdy proti našemu zjevnému cítění. Vzdáme se přátelství, které jest nám velmi milé proto, že poznáváme, že odporuje lásce Boží. Vzdáváme se mnohých věcí, které velice milujeme a k nimž jsme velice něžně a mocně poutáni, abychom poslechli vůdčí a vládnoucí lásky Boží, a to proto, že ceníme Boha a jeho vůli nade všechno.

Vybral jsem tento příklad, abych ukázal, jak se může hřích všední státi smrtelným vyššího stupně, byl-li spáchán z pohrdání Bohem, to jest, když máme voliti mezi tím, abychom konali vůli Boží, oslavovali Boha, těsněji přilnuli k Bohu, nebo abychom vykonali vůli svého přítele, nebo užili chvilkové rozkoše, dáme přednost vůli přítelově nebo rozkoši, která se nám nabízí, před vůlí Boží. Tím snižujeme Boha, to jest, my určujeme cenu, kterou oceňujeme Boha, tak nízko, že dáváme jiným věcem přednost před ním. Toť výklad slova prorokova: „I vzal jsem třicet stříbrných,¹ „krásnou mzdu“,

¹ Zach, 11, 13.

za něž jej ocenili synové Israelští. Božský Mistr náš byl prodán za třicet stříbrných a tím jako v podobenství učí svět, jak nízko cení Boha tvorové jeho, jak jím pohrdají, jak jím opovrhují, jak ho odstrkují a nejmenší a nejbídnější věci pokládají za dražší a vzácnější nad něj. A proto pravím, že každý vědomý hřích, který byl spáchán s otevřenýma očima a s jasným poznáním Boha, má v sobě mnohem více viny, než lze slovy vyjádřit.

Této zásady nyní použijí při třech druzích hříchů, k nimž snad vy i všichni lidé bývají sváděni každodenně.

Jsou to především *hříchy letory*. Jsme podráždění a přece máme dost času, abychom se ovládli, ale přece chováme doutnající hněv, stále živíce a udržujeme živým popel z ohně, který v nás proti někomu vzplanul. S počátku jest malý, ale my mu hovíme a tak pozvolna vzrůstá jako oheň, pronikaje celou povahu a tak se postupně stane hříchem smrtelným. Letory jsou velmi rozmanité. Některá letora zableskne, jiná hoří, některá vzplane plamenem a jiná doutná potají a jiná se skrývá jako pod popelem v srdci. Jsme-li

si toho vědomí a pořád hněv chováme a popuzujeme, vzroste v rozvahu a jak vzrůstá rozvaha, vzrůstá i vina.

Jako druhý příklad uvádím *hříchy jazyka*. Pán Ježíš řekl, že z každého prázdného slova, které lidé promluví, vydají počet v den soudu.¹ Prázdnými slovy míní se zajisté slova, která pronášíme o čemkoliv bez rozvahy. Neznamená to však každé nesmyslné a nevinné a namnoze bezvýznamné slovo, nýbrž ta prázdná slova, která, byvše pronesena bez důvodu, působí v jiných pokušení; která jsou trochu nelaskavá, nebo poněkud nemístná, která vzbuzují v mysli jiných lidí přenáhlené úsudky. Tím nebo oním způsobem přinášejí mrak do mysli těch, kdo je slyší. Tím více slova, která přímo odporují lásce. Tím více posudky, důtky a výtky, pomluvy a nactiutrhaní, které bývají hlavním obsahem společenských rozhovorů!

Jiným příkladem jsou hříchy jazyka plynoucí z *neupřímnosti*. Nemyslím zde vědomé a úmyslné lži, neboť zpravidla lži úmyslné vždycky jsou velmi blízko hříchu těžkého.

¹ Mat, 12, 36.

Každá neupřímnost, je-li úmyslná, jest hříchem, třebaš není nezbytně hříchem smrtelným, neboť neupřímnost jest tak podstatně protivou Boha pravdy, tak podstatně se protiví povaze a dokonalosti Boží, neboť pravda jest pravou podstatou Boží, že žádná neupřímnost nemůže býti řečena bez hříchu, a přece se obávám, že drobné vytáčky, zmenšování, výmluvy, okliky a dvojakosti, k nimž se lidé uchylují, a to nečiníce si velikých výčitek, a nazývajíce je „bílými (nevinými) lžemi“, – protivný to výraz, kterým se snaží zastříti hříšnost toho, co činí, – všecky tyto neupřímné tlachy, kterými jest společnost potřísněna, zraňují duši. Jak tedy jest možno, aby člověk, který žije s rozvahou se dopouštěje těchto hříchů, jakkoliv malá by byla věc, o niž jde, všimněte si, pravím, který žije s rozvahou – neboť nemluvím o těch, kdož pobloudili z přenáhlení, nebo z nenadálého a prudkého pokušení, o takových nyní nemluvím, ale o lidech, kteří si povolují v hříších letory, v hříších jazyka, v hříších neupřímnosti, s rozvahou – jak možno, aby takový měl důvěru v Boha? Jak

mohou takoví lidé stanouti před Bohem a říci s apoštolem: „Vím, komu jsem uvěřil a jsem jist, že on mocen jest sklad můj zachovati až do onoho dne?“¹ Jest možno, aby mezi povahou těchto lidí a povahou Boží, tam, kde trvá a stále se opakuje taková protiva, byla důvěra v Boha? Nevznáší se nad jejich duší ustavičně cit a vědomí, jakési soudní svědomí svědectví proti sobě samému, že jest nehodno stanouti před Bohem a že se olupuje o důvody a základy důvěry?

2. Další překážkou jest *zlé svědomí*. Nemyslím svědomí poskvrněné smrtelným hříchem. Kdybych mluvil o hříších smrtelných, bojím se, že by mnohý z nás řekl: „To se mne netýká.“ Já však chci jednati jen o tom, co se nás týká. I lidé, kteří, díky milosti Boží, nemají na sobě smrtelného hříchu, mohou míti zlé svědomí. Zkoumejme to poněkud. Především víme, co jest dobré svědomí. Někdo může říci s apoštolem: „Ničeho si nejsem vědom;“² snažil jsem se, abych uchránil své svědomí každého hříchu před Bohem i před lidmi. Takoví lidé zpytují své

¹ 2. Tim, 1, 12. ² I. Kor, 4, 4.

svědomí dnem i nocí a, jak jsem dříve řekl, někdy mají obtíže se zpytováním, neboť bdí nad sebou tak pečlivě, že když chtějí výslovně svědomí své zpytovat, již jest vyzpytováno a již vědí, co činili. Opakem takového svědomí jest svědomí, které všecko váží příliš lehce a pozvolna utají ve svých záhybech spoustu malých úmyslných hříchů. Počne se jakořka odvracet od světla a skrývati a tajiti v sobě množství těchto lehčích hříchů letory a jazyka a sobectví a sebelásky, o nichž, kdybych měl mluvit, dlouho by trvalo. A tu se mu stane nevolno. Jest si vědomo, že něco stojí mezi Bohem a jím, cítí, jak by se ho Bůh vzdaloval víc a více a nemůže říci, proč. Jako když loď na moři pluje od země, zdá se, že se země pořád vzdaluje a proto se zvětšuje vzdálenost mezi okem a břehem. Tak duše cítí, že se jí Bůh ztrácí. Lidé cítí, jak na ně přichází mrazení, jak pronikají dál a dále do svědomí a přece nemohou najítí smrtelného hřichu. Byli minulý týden u zpovědi, byli na mši svaté, postili se, byli u svatého přijímání, vykonali všechny své povinnosti. Co to jest? Co se s nimi děje? Je to některý z těch

malých úmyslných hříchů v nepatrných věcech, které vnikly do svědomí a tam se utajily. Skrývají se jako nepřátelé, kteří vnikají potměšile do napadeného kraje a skrývají se v houštinách a horách a zálohách, vyčkávající času velkého útoku a tehdy se objeví v množství a síle. Tak jest tomu se svědomím, které se stane, jak jsem to nazval, svědomím zlým, to jest, jest zachmuřené a kalné, jest nad ním mlha; ztrácí svou přesnost, stává se temným a tak pozvolna připravuje cestu jinému nepříteli.

3. Třetí překážkou důvěry v Boha jest *pýcha*, která vzniká ze zlého svědomí a z něho se rodí. Právě tak jako mokrá a nevzdělávaná půda rodí zimnice a mory, tak svědomí vůbec nezkoumané a nezpytované, nebo zpytované jenom zcela povrchně, jaksi chvatně a namnoze s očima přimhouřenýma ze strachu před poznáním sebe. Svědomí probírá duši povrchně a tak rychle, jak jen možno, ze strachu, aby se nezapletlo do trapných úvah. Výsledek toho lze poznati z opaku. Když vstoupí Duch Boží do svědomí, skryje se, ale rozleje jasné světlo po celém srdci,

takže svědomí počne hned nabývati poznání sebe a viděti v novém osvětlení a nejednou řekne si člověk překvapen: „Neznal jsem se doposud a nevěděl jsem, že jsem se provinil tímto hříchem, jest mi to novinkou a vidím zřejmě, že jest to pravda.“ Co to znamená? Nic jiného, nežli že Zkoumatel vstoupil do srdce vašeho a ozářil je svým světlem. Potom postupující dále, počnete nacházeti chyby, na které jste nikdy nemyslili a počnou vám mizeti před očima dobré skutky, kterých jste se domýšleli, neboť Duch svatý, když počne osvěcovati naše svědomí, neukazuje nám dobrých věcí, které se líbí našemu zraku. Nikdy nám neukazuje naši lítost a zbožnost, nebo naši náklonnost k modlitbě, nebo naše dobré skutky, neboť ví příliš dobře, kdybychom viděli tyto věci, že bychom byli jako muž stojící na cimbuří chrámovém, s něhož bychom spadli z pýchy. Ukazuje nám, co se jemu nelíbí, a ne co se líbí nám. Když se však octne svědomí v mlžině, kterou jsem svrchu popsal, nastane pravý opak toho, to jest, světlo zemdlí, pozornost na vlastní chyby zeslábne a chyby

nám unikají. A tu nastane stav, který se více líbí našemu zraku. Myslíme na modlitby, které jsme vykonali dnes ráno, jak dobře jsme byli na mši sv., neb jak jsme ovládli svou letoru, když jsme byli v pokušení; počínáme pozorovati věci, které úplně mizejí ve světle Ducha svatého, ale vynikají hned, jakmile začne toto světlo slábnouti a my se stáváme spokojenými se sebou a klidnými a myslíme si: „Zajisté nemůže Bůh býti se mnou nespokojen. Kdybych nyní stanul na soudě jeho, vím, že bych měl na sobě mnoho hříchů, ale nemyslím, že by mne zapudil Bůh od sebe navždy, když vidím, jak mnoho jsem vykonal a jak mnoho stále konám a jak mnoho zamýšlím vykonati budoucně;“ a tak se počneme raditi nikoli s Bohem, ale radíme se se svým svědomím a se svým srdcem, počneme přísti a tkáti a viděti svůj stav před Bohem ve světle své obraznosti a ne ve světle Ducha svatého. Počneme na sebe pohlížeti prostě ve světle lidském, ve světle světa, jeho pravidel a zásad a ne ve světle Ducha svatého; a tu v nás vzrůstá důvěra v sebe, jistý cit, že konec konců náš život tak jak

jest, byť byl pln nedokonalostí a plný chyb, jest takový, že právem můžeme skládati svou důvěru v Boha a tak nevědomky opouštíme bezpečný pokoj a jas, které vznikají z toho, že v přítomnosti Boží zapomínáme na sebe a přestáváme důvěřovati v Boha pro něho samého, pro to, co jest, a ne v sebe, pro to, co jsme my, a to převrací celou budovu duchovní a konečně spočívá náš pokoj na důvěře v sebe a „pýcha předchází pád.“¹

4. A potom: v takové duši vzniká *lenost*, která jest z nejnebezpečnějších překážek důvěry v Boha. Lidé, kteří se stanou vlažnými a klidnými — a takovými se stanou všichni, kdož se stanou znenáhla pyšnými — řeknou si: „Proč bych se trápil příliš pro svůj stav? Žiji dost dobře; není mi třeba, než abych žil vždy tak, jak žiji nyní.“ A potom, jak se říká, počnou všechno bráti na lehkou váhu, ochabují, promíjejí si a vymlouvají se, že to neb ono nehodí se dnes, že to bude příhodnější zítra, až je konečně ovládne duch lenosti, nepořádku, nepřesnosti a chabosti a při tom se stávají přísnějšími, pořádnějšími

¹ Přísl. 16, 18.

a přesnějšími ve věcech tohoto světa. Zamí-
lují si společnost, jsou pečlivější v malicher-
nostech, jako jsou šaty, způsoby, etiketa a
její titěrnosti a víc a více je zaměstnává a
strhuje k sobě život, v němž žijí, nebo mají-li
nějaké zaměstnání nebo povolání, věnují se
s větší oddaností svým studiím, nebo ob-
chodu, nebo živnosti a to proto, že lidská
stránka jejich povahy víc a více ožívuje,
kdežto božská nebo nadpřirozená stránka je-
jí se stává netečnější, neboť jest jisto, že v té
míře, jak jsou vůle, mysl, srdce a duše činny
pro Boha, tak se obmezuje nepotřebná čin-
nost po lidské stránce povahy. A právě tak,
jak se s jedné strany stáváme vlažnými a lí-
nými vůči Bohu, tak se s druhé strany stává-
me činnějšími a pilnějšími pro sebe. Du-
chovní lenost pak působí mnoho zla. Stojaté
vody plodí mor, ale tekoucí čistí vzduch a
tak duše, které jsou duchovně činny, bývají
čisty, kdežto v duších duchovně nečinných
vznikají zla všeho druhu. Vzniká v nich pře-
devším jakási ztrnulost, zmrtvělost a nechť
sloužiti Bohu. Povstává lhostejnost k Bohu,
hrůza před křížem a tak vždy a s rozvahou

podceňují Boha, drobným zábavám, drobným sobělibostem, drobným předpisům etikety a pravidlům společenským dávajíce přednost před příkazy církevními. Raději zanedbají mši sv., než by urazili přítele; raději pomínou sv. přijímání, než by si způsobili nesnáz nebo se jim dostalo nějakého posudku nebo poznámky. Touto cestou pozvolna postupující, věnují se víc a více životu lidskému a jak jsem dříve řekl, lidské stránce své povahy.

5. To vše rodí poslední překážku důvěry v Boha, o které pojednám, totiž *úzkostlivost* (vrtochy, scruples). Ze všeho, co ničí důvěru v Boha, není nic osudnějšího nad úzkostlivost, a přece se úzkostliví domnívají, že nej přesněji slouží Bohu a často se domýšlejí, že mají svědomí mnohem jemnější a útlejší než jiní lidé. „Dávají desátky z máty, z kopru a kmínu a opustili, co jest důležitější v zákoně . . . Čistí pohár a mísu po vrchu,¹ zapominajíce, že špína jest uvnitř. Učitelé církevní nám praví, že vrtoch jest marný a lichý dojem; lichý, protože jest nepravý, a marný,

¹ Mat, 23, 23, 25.

protože nemá podstaty, na př. lichý strach jest strach, který vzniká z lichého důvodu; lichý názor na právo a křivdu, lichá domněnka, co velí svědomí, nejasnost v poznání zákona poslušnosti; co jest podle řádu a co mimo řád, nedostatek pravého sebepoznání pocházející odtud, že zatemnělé svědomí pozbylo schopnosti rozlišovati své pohnutky, nebo posuzovati, co jest v jeho mezích, věděti, kdy souhlasilo nebo kdy nesouhlasilo, kdy bylo jenom pokoušeno a kdy zhřešilo, neboť jak se svědomí zatemňuje, tak vrtochy vzrůstají, až duše úplně poklesne. Také nám bylo řečeno, že vrtoch je vedlejší myšlenka, to jest, když něco činím, nemyslím na to, co činím, ale na něco jiného. Měli jsme někdy o něčem přemýšletí a byli bychom přemýšleli, kdyby naše svědomí bylo bývalo jasnější, a proto vrtoch směřuje k tomu, v čem, jak jsem již řekl, svědomí ztratilo vnímavost a tyto vrtochy rostou, až se stanou duchovním otroctvím. Nikdo není více trýzněn, na nikoho nedorážejí víc obavy, nikdo není tak obtěžován myšlenkou, že ztratí duši svou, aniž se polepšuje, jako osoby vrtošivé. Toto

duchovní otroctví odnímá veškeru svobodu, o níž jsem svrchu mluvil, „svobodu synů Božích“, pokoj, kterým přetéká synovské srdce, cítící lásku Boží. Vše, co jest zvláštním ovocem důvěry, jest ztraceno a vrtochy jako trní a hloží na poli, které kdysi bylo obděláváno a úrodné, vyrůstají a ničí jeho úrodnost. A potom se dostaví jiný podivný účinek, že titíž lidé se stanou tak houževnatými ve svém úsudku, že se nedají řídit a spravovati jinými. Jejich správce duchovní nic s nimi nespraví, jejich zpovědníci jich nemohou řídit. A proč? Protože ztratili ducha poslušnosti. Pociťují, že mezi nimi a Bohem jest něco nesprávného, že jest nějaká mezera, nejasnost mezi nimi a přítomností Boží, že Bůh jest s nimi nespokojen, a čteme u proroka, že „sláva“, to jest přítomnost Boží, „zmizela a se zastřela.“ A v tomto stavu stávají se lidé tak houževnatými, držíce se svého názoru na svůj případ, že nikomu jinému neuvěří. Jdou ke svému duchovnímu správci a ten jim řekne, že jsou to vrtochy, že mají nesprávné mínění o právu a nepravu, nesprávné mínění o povaze Boží, nesprávné mínění o svém

vlastním stavu. Neuvěří mu. Jdou k jinému a ten jim řekne totéž. Jsou k třetímu a ani ten jim neřekne, co oni chtějí a proto ani jemu neuvěří a tak obcházejí dál a dále, dokud nenajdou někoho, kdo s nimi souhlasí, a najdou-li někoho, kdo je povzbudí a sdílí s nimi jejich mínění, myslí si na okamžik, že našli pokoj. Co jest to než tkáti plátno, ale ne skrze Ducha Božího? Mysl prostě ztratila svou oporu v Bohu, svou synovskou důvěru, její láska a důvěra zahynuly a počíná se mučiti houževnatým lpěním na svém úsudku. Potom nastane vrtkavost, kolísání sem a tam a potom neobyčejné duchovní sobectví, takže se sami činí středem všeho, měří všecko podle toho, jak to hová jejich choutkám, nebo smýšlení, nebo vkusu, a konečně si vzrostou v předmět, který vyplňuje celé jejich zorné pole, celý obor jejich cítění a tak pozvolna, postupným vývojem dospějí konečně ustáleného stavu vrtošivosti. Všimněte si však, že jsem si dal záležeti na tom, abych nelíčil stavu člověka, který upadl do hříchu smrtelného. Popisuji stav, jehož bychom mohli nepozorovaně dospěti postup-

ně, a to hříchy myšlením, k nimž jsme náchylni.

To málo, co jsem dovedl povědět o těchto velikých věcech, ukončím nyní dvěma krátkými slovy.

První jest, že ztráta důvěry v Boha bezprostředně působí pokles celého duchovního života. Když se stanou lidé skleslými na mysli, domnívají se, že nemohou býti v pokoji s Bohem, že se Bůh nemůže s nimi smířiti; protože jsou pořád pokoušeni, domnívají se, že se pořád dopouštějí hříchů, že svolují k hříchu, i když nesvolují; že jejich myšlenky skutečně jsou činy jejich mysli. Potom počnou říkati: „Není možno, abych byl spasen, nevytrvám do konce, a proto, jaký mám prospěch ze všeho tohoto trápení? Jaký jest prospěch z postu? Jaký prospěch z toho, že se zpovídám a že se zpovídám tak často? Místo jednou za týden budu choditi jednou za měsíc, neboť neshledávám, že bych se stával lepším.“ A tato ztráta odvahy působí vlažnost, ochablost, odcizení a nechť k službě Boží a to zas vede k tomu, co jsem nazval duchovní leností, nebo církevní řečí

„taedium de Deo,“ omrzelost z Boha, o níž praví prorok: „Ať přestane od tváře naší Svatý Israelský,“¹ to jest: „Nemluvte nám pořád o Bohu.“ Řeč takových lidí jest: „Omrzelo mne modliti se; nenacházím lahody ve službě Boží, není v ní útěchy; jest to chůze do kopce, více sklouznu zpátky, než postoupím do předu; jest to marná práce.“ A odtud prýští znechucení si Boha, omrzelost. Tato omrzelost jest dvojího druhu: buďto jest to omrzelost, kterou někdo pocítí a přece si zachová víru a pak jest to nanejvýš pouhá slabost a může býti jenom příčinou všedního hříchu, nebo pochází ze stavu, o kterém jsem mluvil, z odcizení se Bohu, nejvyššímu cíli, pro nějž jsme stvořeni, a potom se stane hříchem smrtelným svého druhu, a jakmile dospějeme tohoto stavu, můžeme snadno upadnouti do smrtelného hříchu.

To tedy jest pět tak zvaných dcer duchovní lenosti a ty jsou: první „evagatio mentis,“ rozptýlenost, roztržitost a nestálost mysli. Sv. Pavel od Kříže říkával: „Jdi domů, jdi

¹ Is. 30, 11.

domů!“ to jest, uchyl se do svého nitra. Ale lidé, kteří se octli v tomto stavu, podnikají všechno, aby se dostali od sebe. Chodí do společnosti, čítají daremné knihy, uzavírají daremná přátelství a ještě horší: snaží se cokoliv od sebe odhoditi, cokoliv od sebe odložit, neboť jsou trýzní sami sobě.

Potom se dostaví ztrnulost, to jest zbahnilost duchovního života.

Třetí se dostaví mdloba mysli, která jest nejprvé vyběravá a potom jaksi dráždivá a zatvrzelá ke všemu, co připomíná Boha, ke kněžím, k modlitebním knihám, k příkázáním církevním, k příkladu svatých. Nesnesou ani hlasu kostelního zvonu, protože jim připomíná mši svatou; onemocní z něho a dráždí je. Nesnesou, aby je někdo pokáral nebo jim připomněl, jak lehkomyšlně žijí, jak dávno již nekonají svých povinností, jak jsou zcela jiní, než byli dříve.

A po této mdlobě se dostaví zoufalost a tu již počíná býti zachvacován sám kořen naděje, který v nich ještě zbyl. Když pozbyli důvěry, byl strom uťat u samé země a nyní i kořen počíná hynouti. Na kořeni jest červ

a počíná hubiti pozvolna, co jest jediným základem důvěry a jedinou živou nadějí, že by se mohla vrátiti. Pomalu začnou říkati: „Není dobrá, zkoušel jsem to velmi dlouho, není k ničemu, řídil jsem se jí – Ať přestane od tváře naší Svatý Israelský.“¹

A potom se dostaví pátá dcera lenosti, totiž zloba. Vůle zabočila na jinou cestu. Vůle, která s počátku směřovala k Bohu a potom kolísala střídavě k Bohu a od Boha, konečně se obrátila proti Bohu a vůli jeho a vůle hříšná a vůle Boží jsou jako meče zkřížené v bojovém zápase. Potom se dostaví zloba, a to jest počátek věčné smrti.

Nuže, načrtl jsem dráhu, kterou by mohl projíti každý z nás, kdybychom si nezachovali bázně Boží, a přál bych si, abyste si dobře všimli, že jsem nemluvil o smrtelném hříchu, dokud jsme nedospěli posledního stupně, a nemluvil o jiných hříších smrtelných leč duchovních, to jest o hříších, které byly spáchány vnitřně, v mysli a vůli a není tudíž nikoho z nás, kdo by nemohl projíti těmito pěti stavy, které jsem popsal, a skončiti na-

¹ Is. 30, 11.

posled v zoufalství, které jest opakem naděje, a ve zlobě, která jest posledním stavem duše, která ztratila naději.

Byl bych mnohem raději ukončil toto pojednání o důvěře tím, že bych promluvil o něčem utěšenějším a jasnějším, ale nevím, není-li pro nás lepším, že jsme se obírali myšlenkami, které se nám zdály jako trní a hloží, abychom se měli na pozoru. Nám se velmi zamlouvá, když po slovech útěchy a povzbuzení, která snad mluvila i k obraznosti, jež jsme vyslechli, nepříjde nic přísnějšího. Ale odnese-me-li si s sebou spasitelnou, srdce pronikající bázeň, pak budeme snad míti nejbezpečnější záruku důvěry v Boha. Dodám jen, shrnuje své pojednání, ještě dvě slova: Pamatujte na Boha, zapomínajíce na sebe a zapomínejte na sebe, pamatujíce na Boha. Čím více pozorujete Boha, tím více se otvírají a ozařují oči vaše, jak dí apoštol, abyste viděli délku a šířku a hloubku a vyso-kost a poznali lásku Kristovu, jež převyšuje všeliké poznání, a skrze Nejsvětější Srdce Je-žíšovo vystoupili k nekonečné dokonalosti Boží, k dokonalému kruhu a souzvuku slav-

ných dokonalostí Božích, jeho lásky, svatosti, něhy, slitování, útrpnosti a otcovské péče. Čím více můžete žítí a dýchatí a trvatí ve světle a ovzduší Boha a tak jím žítí, jako On by byl vaším dechem, tepem vašeho života, tím více bude mizeti sebedůvěra, sebe-láska a sebepovyšování a budete stlačeni do svých pravých mezí, jak říkával sv. Pavel od Kříže, do mezí tvora. Uvidíme svou nicotnost, nehodnost a hříšnost v takovém světle, že budeme důvěřovati v Boha a nedůvěřovati v sebe a v té míře, v jaké dojdeme úplné nedůvěry v sebe, budeme míti hojněji důvěry v Boha.

Viděli jsme důvody důvěry v Boha. Začali jsme s dobrotou Boží, s láskou Boží, vtělením Božím, prozřetelností Boží a milostí Boží a viděli jsme, jak toto patero splývajíc v jedno, vede nás na hrud' Boží. Viděli jsme také prostředky, kterými jí dosáhneme. Jest to čisté svědomí, upřímnost, nedůvěra v sebe, věrnost a modlitba. Tyto prostředky nám jistě poskytnou možnost požívati ovoce důvěry, a to, jak jsme viděli, jest: pokoj, odvahy, velkodušnost, síla a vytrvalost, a těchto

patero plodů jest jenom předkrmem. Bůh jim dá dozrání, aby dosáhly dokonalosti. Jsou jen zástavou, protože jimi počíná věčnost, když jako víra přejde ve vidění a láska v sjednocení, tak naděje skrze důvěru přejde v požívání Boha a nemohu tedy zakončiti lépe než slovy, která kdysi slyšela svatá Gertruda u vidění: „Milé dítě, mnohem více lidí dojde spásy, než si myslíš, neboť neodsoudím nikoho, kdo neodporuje úmyslně mé milosti.“ A sv. Pavla od Kříže slyšeli bratří, an chodě po své světnici, říká: „Oh! Blahoslavený Bože, ty utíkáš přede mnou, ale já poběhnu za tebou. Kde jsi ty, i já tam budu; kam ty jdeš, i já půjdu; kde ty dlíš, i já budu přebývat.“ Také říkával: „Ubohý Pavle, ubohý Pavle! Jest možno, abych byl spasen? A přece důvěřuji v milost Boží, že i já budu spasen.“

OBSAH

Hlava I. Důvody důvěry v Boha - -	9
Hlava II. Ovoce důvěry v Boha - - -	22
Hlava III. Pomůcky důvěry v Boha -	45
Hlava IV. Překážky důvěry v Boha -	74

K A R M E L

POŘÁDÁ ANTONÍN STŘÍŽ

5

Přeložil F. Pavelka

Vytiskla Průmyslová tiskárna v Praze

Kromě normálního vydání vyšlo též 10

číslovaných výtisků na ručním papíře

- Kvítky sv. Františka Kč 28.—
 Alois Lang, Spisy I. Jacopone
 da Todi Kč 20.—
 — II. Angelus Silesius, Poutník
 cherubínský Kč 36.—
 — III. Jindřich Suso Kč 24.—
 J. Massis, Vnuk Renanův (Arnošt
 Psichari) Kč 6.—
 Blah. R. Maurus, Život blažené
 Maří Magdaleny a sv. Marty
 Kč 24.—
 Missál slovenski Kč 30.—
 Modlitby z liturgických knih řím-
 ských a ze spisů svatých Kč 12.—
 G. Papini, Život Kristův. Nové
 vydání se připravuje
 E. Przywara, Eucharistie a práce
 Kč 4.20
 P. Pius XI., Encyklika o sv. Josa-
 fatu Kč —.30
 Th. de Quincey, Johanna z Arku
 Kč 10.—
 V. Solovjev, Duchovní základy
 života Kč 18.—
 C. Straka, Přenesení ostatků sv.
 Norberta z Magdebürku na
 Strahov Kč 36.—
 Sv. Terezie Ježíšova, Meditace du-
 še o Bohu Kč 8.—
 Dr. J. Vajs, Abecedarium palaeo
 slovenicum in usum glagolita-
 rum Kč 30.—
 Psalterium palaeoslovenicum
 croaticoglagoliticum Kč 80.—
 Život svatého Antonína Paduán-
 ského Kč 2.—

*

*Na skladě u všech knihkupců,
 zvláště v nakladatelství*

LADISLAVA KUNCIŘE

